

TRIBUNA

~ŠTEV. 12-13~

~LETNIK XXIV~

~LJUBLJANA, 2. APRIL 1975~ CENA~

2

DIN

TANK T-55

IK predsedstva CK ZKS je že 3. februarja razpravljalo o uresničevanju resolucije 3. seje konference ZKS o boju ZK za socialistično usmerjenost in aktivno udeležbo mlade generacije v razvoju samoupravnih socialističnih družbe. Med drugim je izvršni komite sprejel tudi naslednji sklep: „Pomembno vlogo pri oblikovanju celovite socialistične osebnosti mladega človeka in posredovanju informacij, uveljavljanju naprednih idejnih stališč in odločanju za družbeno akcijo ima mladinski tisk. Komunisti v izdajateljskih in založniških svetih morajo zagotoviti, da bo mladinski tisk bolj kot doslej sredstvo za socialistično osveščanje mlade generacije. Takoj moramo urediti tudi materialni položaj tega tiska.“

-bp-

ZAKON O VISOKEM ŠOLSTVU V ZADNJI VERZIJI

Veliko nas je, ki bi ob takem sporočilu vzkliknili: Oh, naposled, končno in podobno. Če se neka stvar vleče od lanskega leta, smo pač srečni, da smo jo sploh dobili, ne glede na to kakšna je.

To načelo nas mora premisljati, ko beremo zadnjo verzijo tega zakona. Na UK ZSMS smo jo dobili 12.3. ob 12,15h.

Seja komisije pri Izvršnem svetu je bila napovedana za naslednji dan ob 9h zjutraj. Tako o kakšnem posvetovanju z bazo ni moglo biti govora, niti nismo mogli sklicati seje naše komisije za vzgojo in izobraževanje. To niti ne bi bilo tako kritično, če ne bi bilo v zadnjem predlogu veliko novih sprememb, na katere nismo bili pripravljeni.

Ena takšnih STREL Z JASNEGA je bila, da se šolsko leto začne 1. septembra in konča 30. avgusta. To pomeni, da bomo morali napraviti vse pogoje do 1. septembra. Predlagatelj, med katerimi je bil tudi Center za razvoj Univerze in Univerzitetni sindikat, so sodili, da je treba skrajno intenzivirati študij in odpraviti balast iz študijskih programov. Upamo, da je vsem, ki so se za to novost zavzemali jasno, da bodo morali tudi pomagati pri njeni realizaciji. To pomeni, da je treba iti skozi vse študijske smeri in pogledati, kje je osem pogojnih izpitov preveč in kje se jih bi dalo krčiti na dva ali tri!

Naslednja novost predloga je v 6 mesečnem absolventskem stažu po diplomu. Gotovo je družbeno upravičeno, da se doba študija čim bolj skrajša in prilagodi ugotovljenim družbenim potrebam po profilih poklicev, ki so podlaga študijskim programom. Ob tako zastavljenem konceptu študija je več kot jasno, da pismene diplomske naloge odpadejo, ker je med organiziranimi študijskimi oblikami uvajanje v znanstveno raziskovalno delo posebej navedeno in ni nujno, da so to prav diplomske naloge.

Novost je tudi habilitacijska komisija pri Univerzi, skozi katero se skuša zagotoviti širši družbeni vpliv na izbiro predavateljev.

Seveda je še nekaj sprememb pri upravljanju visokošolske delovne organizacije, ki pa niso bistvene.

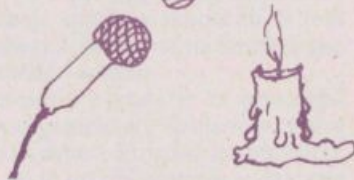
Ten novih sprememb se ne da razumeti brez konteksta celega Zakona, zato je potrebna čimvečja informiranost o njem kot celoti.

Peter Pal

(iz INFORMACIJ PUK ZSMS št. 4)

NEKATERE

INFER-MASJE

DOBLJENO

„Ljubljana, 12.3.1975 – Na razširjeni seji sekretariata, ki jo je vodil predsednik RK ZSMS Ljubo Jasnič in ki so se je udeležili tudi predsedniki medobčinskih svetov ZSMS, so obravnavali predlog časovnice in trase za letošnje Štafeto mladosti.“

Tokrat bojo hrvaški mladinci predali štafeto palico mladim v Sloveniji že v začetku aprila (1.4.) na mostu čez reko Dragonjo v Istri. V naši republiki bojo štafeto pozdravili v mnogih krajih, znanih iz NOB, kjer so se odvijali zaključni boji za osvoboditev. Tako bo letošnja Štafeta mladosti vključena v sklop praznovanj ob 30. obletnici osvoboditve. V petih dneh, kolikor se bo Štafeta zadrževala v Sloveniji, jo bojo mladinke in mladinci nosili po Primorski, preko Ajdovščine, Tolmina in Cerknega čez škofjeloške hribe v Dražgoše in na Jesenice. Z Jesenic bo Štafeta potovala proti Ljubljani, nadaljevala bo pot na Dolenjsko, obiskala Bazo 20, Kočevje in Crnomelj, od tod pa bo pohitela v posavske kraje in čez kozjansko hribovje ter obiskala revirje. Potem, ko bo zapustila Trbovlje, jo bojo pozdravili prebivalci v celjski regiji, Celja, Velenja, krajev na Koroskem ter v dravski dolini, Osankarice, Slovenske Bistrice in Maribora. Zadnji dan (v nedeljo, 6.4.) bo obiskala še kraje v Pomurju, tako, da jo bojo slovenski mladinci v Murskem Središču spet predali mladincem iz SR Hrvatske.

Poudariti velja, da pride Štafeta v Slovenijo ravno na dan mladinskih delovnih brigad. Tako bo osrednji sprejem prvega dne potovanja Štafete v Kopru posvečen temu dnevu.

Udeleženci te seje so tudi menili, da morata biti prvi in zadnji nosilec štafete palice v Sloveniji mornar (slušatelj piranske pomorske šole) in mlad kmečki proizvajalec; tako bodo označene posebnosti območij na katerih bomo Štafeto sprejeli oz. oddali hrvaškimi mladinci ter tem poudarili tudi pomembnost obeh vej (pomorstva in kmetijstva) gospodarstva za Slovenijo.

vodja COP-a pri RK ZSMS
Andrej Pengov

mam

II

2. seja Univerzitetne konference ZSMS

Dogajala se je na strojni fakulteti v sredo, 12. marca. Od 29 osnovnih organizacij ni bilo delegatov šestih OO. Pod prvo točko so delegati razpravljali o Mestni konferenci ZSMS. Program je orisal Marko Morel (Marko je v istem tednu postal tudi predsednik MK ZSMS). Razprave ni bilo veliko, govorilo se je, da sta zaradi materialov le 2 izvoda prišla v OO. Pa najbrž ne samo zaradi tega. Razprava se ni razvila niti ob poročilu predsednika UK ZSMS A. Šketa, razen kar so govorili člani Predsedstva o svojih komisijah in dva delegata o enem izmed členov takratnega predloga Zakona o visokem šolstvu. Pod tretjo točko so bili brez razprave sprejeti sklepi seminarja v Poreču. Na koncu so bili potrjeni vsi predstavniki in člani raznih svetov, za v.d. glavnega urednika Radia Student je bil izvoljen Jože Zlender, za glavnega in odgovornega urednika Tribune pa oba dosedanja v.d. Sprejeta so bila tudi pravila o organiziranju in delovanju UK ZSMS. „Razno“ je minilo v trenutkih tišine in z zaključkom seje.

Tako nevzburljivo je bilo in tako mirno, kot da za zatišjem pride neurje.

JoŠk

P.S. UREDNIŠTVU „ČASOPISA“ V RAZMISLEK

Namen tega zapisa je kratek, kot je kratka opomba na koncu vsebinskega prikaza Časopisa za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo, št. 4-5-6, objavljenem v Tribuni, št. 10-11, 1975, kjer se prosi, „naj bi v prihodnje bilo manj tiskovnih napak, ki že na površnost kažejo“. Površnost tega kratkega opozorila zahteva, da se malo globlje prikažejo razmere, v katerih dela uredništvo Časopisa. Brez svojega prostora (trenutno „gostujejo“ na Tribuni), brez pisalnega stroja, itd. itd., ob samo ogromni volji zagrehtih posameznikov bo delo uredništva Časopisa še naprej zadevalo na težave, čeprav bi tudi sami uredniki lahko malo manj površno opravljali svoje delo, ki je pri zadnji številki (4-5-6) povzročilo kopico organizacijskih nevednosti in problemov, zato upam, da „bo v prihodnje manj“ teh napak, ki že na površnost uredništvu kažejo.

Vijolica R. Sterle

MALI „FUZBAL“

Komisija za telesno kulturo pri UK ZSMS bo v prvem tednu aprila organizirala turnir v malem nogometu med fakultetnimi (oddelčnimi) ekipami. Turnir bo v študentskem naselju. Ljubitelji „fuzbala“, navijači in občudovalci(ke) krepkih in okretnih fantov so jasno vabljeni.

-T-

DRUGAČE

Drugače bi bilo stopati drugače.

Ali v krogu?

Ali ravno?

Ali drugače?

Tako kot ljudje samo vedo, brez bolj ali manj poučnih pripomb ostalih „genijev“.

NAPAKE

V TRIBUNI 8-9 spada citat Tine Hribarja k tekstu „Umevanje ljubezni“. Na strani 9,3. vrsta od spodaj je pravilno –nevzbujajoča–, namesto –vezbujajoča–. Sestavek se konča z: „Nekdo je na odsotnost svobode pozabil“. Torej ne na ljubezen.

V TRIBUNI 10-11 so čudovito pomešane strani. Pravilno si sledijo takole: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 5, 4, 13, 12, 9, 10, 11, 14, 15 in nujno 16. Manjkajo tudi opombe (spodaj) pri Radmanovem Genetskem inženirstvu (2). Dodane so tej številki.

UR

REŠEVANJE ŠTUDENTSKE SOCIALNO EKONOM- SKE PROBLEMATIKE

(POGOVOR Z JOŽETOM ŽLAHTIČEM)

Ko je v teh časih beseda o socialno ekonomski problematiki študentov in razreševanju le-te, se misli predvsem na družbena dogovora o štipendiranju in o izgradnji študentskih in dijaških domov. Kot je zapisano tudi v obeh dokumentih, je njuna funkcija zagotoviti takšen položaj študentov, ki bi ob izenačenih materialnih pogojih šolanja pomenil racionalno naložbo v družbeno reprodukcijo in omogočal zaželeno kadrovske politiko združenega dela.

V taka prizadevanja se v polni meri vključuje delo socialno ekonomske komisije pri predsedstvu UK ZSMS, ki tu zastopa interese študentov. Ker velika večina študentov pozna situacijo le kot PRIZADETI, smo se odločili povprašati predstavnika te komisije JOŽETA ŽLAHTIČA, kako stvar dejansko stoji in kako se godi njeno razreševanje.

Vpr.: (Ne)izvajanje družbenega dogovora (DD) o štipendiranju je problem, ki ni samo torišče dela socialno ekonomske komisije, ampak tudi preizkusni kamen odnosa med družbo in univerzo. Zanima nas, kako je bil DD zamišljen, koliko je bilo doslej dejansko strojenega in s katerimi ukrepi naj bi beseda končno postala meso?

Odg.: DD, na katerem je zasnovana vsa štipendijska in kadrovska politika v naši republiki, naj bi omogočil dodelitev štipendij vsem dijakom in študentom, predvsem tistim iz delavskih in kmečkih družin, in s tem prispeval k izenačitvi socialne strukture študentov. Po sistemu družbenega dogovarjanja v Sloveniji in v SFRJ sploh opredeljujejo štipendijsko in s tem tudi kadrovske politiko v občinah samoupravni sporazumi (SS), ki začnejo veljati takrat, ko jih v občini podpiše vsaj dve tretjini delovnih ljudi. DD prične veljati takrat, ko ga podpišejo vse skupščine občin, t.j. vsi trije zbori. Višina sredstev, ki naj bi bila z DD zbrana, je 0,5%, ki jih delovne organizacije že zdaj izločajo za vzgojo in izobraževanje, zato s tem niso dodatno prizadete. Konkretno to pomeni 14 milijard denarja, kar bi po mojem zadoščalo za izvajanje solidarnostne in štipendijske politike.

Po določitvi DD in SS bodoči štipendisti podpišejo posebno pogodbo, v kateri so navedene obveznosti do štipenditorja. V glavnem velja, da se mora štipendist pri štipenditorju zaposliti za toliko časa, kolikor je prejemal štipendijo. Za podpisnike S in strokovne službe, ki bi kršile sporazum (npr. prevzemanje štipendistov), so predvidene sankcije in kazni. S kadrovske štipendijami pri TOZD naj bi pridobili predvsem tehnični kader, ki ga organizacije potrebujejo, s štipendijami iz skladov (Kraigherjevega, Kidričevega, Titovega...) pa bi pridobili kadre za delo na Univerzi in znanstveno raziskovalni dejavnosti.

Ta štipendijska politika bi se morala začeti izvajati že s 1. julijem 1974. Zaradi prehoda na nov sistem je bilo premostitveno obdobje najprej podaljšano do konca leta, vendar stvar vseeno ni stekla in kaže, da bo speljana do začetka novega šolskega leta. Za ta čas so bili razpisani premostitveni krediti in štipendije. Ker pa študentje sploh niso bili informirani o tem, kako naj nova štipendijska politika zaživi, se tem razpisom niso odzvali in je nekaj denarja celo ostalo.

V zadnjem času je bilo precej težav pri podpisovanju SS, tako da sta občini Trzin in Velenje šele zdaj podpisali DD. Tudi SS še niso v celoti podpisani, kjer pa so in se sredstva že zbirajo, so strokovne službe marsikje nesposobne, da bi ta sredstva razdelile na štipendije (Vrhnika, Grosuplje). Zgodi se tudi, da po SS in DD podeljujejo štipendije takim, kjer je dohodek na družinskega člana čez tristo jurjev. Ocena izvajanja SS in DD temelji na anketi, ki jo je sprožila UK ZSMS in je bila razposlana vsem 60 slovenskim občinam skupaj z Obalno skupnostjo in Ljubljano. Odgovorilo je 29 občin in poleg že omenjenega smo iz odgovorov lahko razbrali, da razvitejšie občine (Ljubljana, Maribor, Kranj, Celje, obala...) ne izvajajo dogovora o solidarnostnem prelivanju sredstev v nerazvite občine, zaradi česar kakih 20 občin sploh nima možnosti, da bi podpisovale pogodbe in nakazovale štipendistom vsaj minimalna sredstva. Tu je treba še omeniti, da bi po DD morala biti v izvršnih odborih ali skupnih komisijah podpisnik DD po občinah vsaj po dva študenta-štipendista. Nekatere občine se sodelovanja štipendistov prav otepajo; v Novi Gorici so se npr. zelo začudili, kako morejo štipendisti sodelovati v nekem takem organu.

Rezultate ankete smo poslali najrazličnejšim republiškimi in občinskimi forumom (ZSMS, ZK, SZDL), ker smo od njih

pričakovali konkretno akcijo. Vidnejših rezultatov ni bilo, za kar obstojijo vzroki najbrž na ravni delovnih organizacij. RISK kot stalni koordinator je dal občinam potrebne instrukcije, toda odgovorni dejavniki so se lotili akcije po mojem mnenju preveč vsak zase, premalo koordinirano. Do skupne akcije je prišlo tam, kjer so bile OO ZSMS in OO ZK dovolj aktivne.

Kadrovske službe v občinah za svoje delo nimajo niti usposobljenih ljudi niti namenskih sredstev. Potreben bi bil nek organ na republiškem nivoju, ki bi lahko realno spremljal celotno štipendijsko politiko, se pravi, da bi vodil evidenco, kdo prejema štipendijo in kolikšno. Ker bi lahko prešel na avtomatično obdelavo podatkov, bi bil toliko bolj poceni kot če se to izvaja v občinah.

Edino, kar pri UK ZSMS trenutno lahko storimo, je dogovor z Republiško konferenco ZSMS, da obiščemo občine, kjer je situacija najbolj pereča (Vrhnika, Grosuplje, Ravne na Koroškem). Socialno ekonomski komisiji pri UK ZSMS in ZSPK ZSMS bosta tudi sklicali sestanek vseh štipendistov, ki so v skupnih komisijah podpisnik in jim dali podrobnejše informacije o izvajanju štipendijske politike.

Kako prisiliti določene TOZD, da podpišejo SS? Če so delavci dovolj seznanjeni s situacijo, bojo glasovali zanj, če pa je obveščanje pomanjkljivo, pride do negativnega efekta. Samoupravnih mehanizmov prisile ni več in večina političnih organizacij je že začela uveljavljati politično prisilo.

Nekaj je treba povedati še o višini štipendij. Soc. - ekon. komisiji pri UK in ZSPK sta izvedli anketo o višini življenjskih stroškov študentov v decembru 1974. Ugotovili smo, da je življenjski minimum 2.030 din. Ko smo to povedali na skupnem odboru podpisnic DD pri RISK, smo naleteli na nerazumevanje. Višina štipendij je določena s sindikalno listo in je cenzus izenačen z minimalnim povprečnim osebnim dohodkom, kar znaša 1650 din (to je le štipendija iz socialnega sklada). Gre pravzaprav za spremembo DD; spremenjen je 7. člen, ki je do zdaj govoril, da se višina štipendij ugotavlja vsako leto sproti, po novem pa je določena s sindikalno listo. Po njej pa minimalni OD znaša 60 % povprečnega OD prejšnjega leta. V skladu s tem naj bi se s 1.1.1975 štipendije revalorizirale. Vrednost točke se je povečala z 1 din na 1,25 din. Vse štipendije, kadrovske in socialne, bi se tako morale dvigniti za 25 %, vendar se, kot smo že rekli, to povsod ne izvaja.

Vpr.: Kot vemo, se bojo letos v Sloveniji pričeli načrtno graditi dijaški in študentski domovi, o čemer se pripravlja poseben DD. Kaj lahko poveš o tem?

Odg.: Na Izvršnem odboru RISK-a smo zadnjič sprejeli predlog, da se z letošnjim junijem prične graditi v Sloveniji sedem domov. Predvsem za dijaške domove so bili izdelani tudi normativi, s katerimi pa se RK ZSMS ni strinjala, ker niso upoštevali pedagoških psiholoških in socioloških momentov bivanja v domovih in zahtevala, da se izboljšajo.

Letos naj bi začeli graditi en študentski dom v Ljubljani in enega v Mariboru. Problem je lokacija, ker tudi stvari v zvezi s prostorskim razvojem Univerze še niso jasne, se pa o tem ravno zdaj pripravljajo pogovori na ravni republike.

V naslednji fazi (v letih 1977/80) sta v obeh visokošolskih centrih predvidena dva doma s 250 ležišči. V tej fazi bo zbiranje sredstev že potekalo po novem „DD o izgradnji študentskih in dijaških domov“. Pripravlja se posebna interesna skupnost dijaških in študentskih domov, ki preko 6. člena DD o razporejanju dohodka, OD, in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter gibanju, obsegu in strukturi porabe v letu 1975, ki pravi: „Udeleženci tega dogovora si bodo prizadevali, da bodo zbrana sredstva za naložbe v dijaške in študentske domove, ki jih bo v ta namen združevalo gospodarstvo v okviru sredstev za stanovanjsko izgradnjo, štipendije in drugih virov do višine 100 milijonov din v letu 1975“. + Po novem DD o izgradnji domov pa naj bi se zbirala sredstva v višini 0,3 % brutto OD Slovenije, kar bi nanesele okoli 10 milijard. S temi sredstvi naj bi se problem domov reševal dolgoročno. Še nekaj: na zadnjem sestanku predsedstva smo oblikovali delovno skupino, ki bo pripravila normative za izgradnjo študentskih domov. Mislijo namreč, da je treba normative za gradnjo objektov, ki bojo v rabi najmanj 40 let, dati v javno razpravo, ne pa tako kot doslej, ko so jih izdelali pri RISKu in jih dali v pregled le komisijam.

Vpr.: Spremembe bojo tudi v zdravstvenem varstvu študentov. Kakšne so te spremembe? Zanima nas tudi, ali je bilo že kaj storjenega za razširitev kapacitet zdravstvenih domov za študente?

Odg.: Pri Univerzi deluje poseben sklad za zdravstveno varstvo študentov. Z novim zakonom o zdravstvenem zavarovanju bo vsa stvar urejena po regijah, zato smo v ta zakon spravili amandma, ki pravi, da je v prvi polovici leta treba z vsemi skupnostmi za zdravstveno zavarovanje po regijah podpisati posebne SS o financi-

ranju in obstoju sklada za zdravstveno varstvo študentov. Posebna komisija se zdaj že pogovarja z regijami, tako da bo sklad v okviru novega zakona normalno deloval.

Študentje imamo v Ljubljani in v Mariboru po en zdravstveni dom. Ljubljanski ima prostore na Ilirski in v ŠN. Zaradi števila študentov, ki se stalno povečuje, raste tudi število zdravstvenih storitev splošne prakse, zobnih ambulant, ginekologije itd. Prostorov za te storitve zato vedno bolj primanjkuje. Najbolj smotno bi bilo pripraviti dolgoročni načrt za študentsko zdravstveno kliniko v Ljubljani ali pa raje sploh zdravstveni dom za mladino. Kratkoročno gledano pa bi bilo dobro, če bi prostore, ki so nekoč že služili zdravstvenemu varstvu študentov in so v ŠN in na Ilirski spet preuredili v ta namen. Na Ilirski na primer EKG ne more normalno delati zaradi hrupa z ulice, laboratorijski prostori so neprimerni, v ŠN ni mogoče imeti priročne ambulante, ki je minimalen pogoj za obdelavo empiričnih podatkov, npr. analizo krvi itd. Seveda imajo tudi v Mariboru podobne probleme.

+Opomba J. V.: V času priprave pogovora za tisk nam je bilo dano zvedeti, da se spričo POMANJKANJA SREDSTEV graditev „letošnjih“ dveh študentskih domov odloži na potem. Kaže, da ne bomo le mi pisali o teh rečeh, nego tudi zanamci in še zanjimci...

Pogovor pripravil Jože Vogrinc

SPREHAJANJE PROTI VZHODU

Eho, all' ouk ehomai

Ne bi bila prevelika resnica takšno izjavljanje, ki bi trdilo, da s kar največjo vneto in zanimanjem opazujemo vse tisto, kar naši kolegi(ce) na Sveučilištu zagrebačkom počnejo; ali pa, kar se z njimi počne. Je kar res, da smo od lanske zgodnje (burne) pomladi nekako pozabili na tisti del ljube domovine, da ni več ne stikov, pa tudi ne novic od tam na straneh Tribune. In bi bili tako popolnoma neobveščeni o storjenem tam preko in bi v tej svoji neobveščenosti trdno mislili (ali bi se nam vsaj zdelo), da se čisto nič, ma, popolnoma ničesar tam doli ne stori zanimivega in se sploh nič ne dogaja; da so tam enostavno umrli ali kaj. Vendar, srečni smo, ker imamo sredstva masovnega obveščanja (ali pa imajo ona nas?), pa se kakšen dan lahko naslajamo vsaj ob kakšni šokantno—škandalozni stvarčici ala revija Praxis; a tudi nič več. In res (še večja) sreča, da izhaja Tribuna pa izvemo toliko zanimivih stvari, ki sicer niso ravno revija Praxis, so pa kaj več.

Vendar moramo že prav na začetku pisanja skesano priznati, da se ne bomo povsem dosledno držali zgoraj zapisanega ograjevanja od zalagalcev z informacijami. Si bomo le dovolili previdno dotikanje tistega, že tam zapisanega. Iz enega kompleksnega razloga. Samo tam so pisali o reviji Praxis. Praxis pa se je vsa ta leta dogajal ravno na Sveučilištu, kakor nam je to tudi edina od tam zadnje čase znana stvar; da bo sestop iz znanega v neznano lažji, naj zapišemo nekaj besed še o tem.

Agonijo Praxisa smo (vsaj nekateri) spremljali že nekaj časa. Njegov sedanjí eksistenčni konec se je pravzaprav začel, ko je bila revija postavljena popolnoma na lastne (finančne) noge. Družbena skupnost, t.j. njene ustrezne institucije, so tej reviji popolnoma odrekle vsako pomoč, predvsem pa finančno, seveda. Tako si je bilo treba pomagati drugače. Vsi naročniki so lansko jesen dobili zajetno pismo z zagrebske Filozofske fakultete, v katerem je bila informacija redakcije o „neizvesnem“ stanju pri reviji, ter anketni list, ki naj bi vrnjen povedal, kaj si pošiljajoči naročnik revije misli o njenem nadaljnjem izhajanju, kar naj bi redakciji pomagalo pri njenem načrtovanju prihodnjega izhajanja. Obetala se je zvišana naročnina. Potem je izšla trojna številka revije in hkrati so poskušali prodati čimveč starih, neprodanih števil, da bi le kanil kakšen dinar v blagajno. Pa očitno ni bilo ničesar iz tega. Kajti med

em so se vršile in se zgodile nekatere znane in mnogo publicirane čeprav spet ne v Tribuni) zgodbe, katerih odprti oder je bil Beograd in je bila Ljubljana. In je skoraj neopažena zdrsula mimo nas novica, da Praxisa ne bo več, ker „ne obstajajo več objektivni pogoji za njegovo nadaljnje izhajanje“, kot je obvestil zainteresirano javnost drug Jantol, sekretar SK SKH. Kot večina prečudnih agonij v današnjem svetu se je tudi agonija revije Praxis končala s smrtjo. Pa se zdaj zazrimo v manj znano, a (morda le) poučno! Tudi tam v Zagrebu, na njegovem Sveučilištu, kot povsod v naši širni domovini, so se zelo trudili, da bi izvršili nekaj res pomembnih organizacijskih (in vsebinskih) sprememb. T.j., dvoje. Tako, kot so se na eni strani „raztozdirali“ in se začeli iti „združeno delo“, so se na drugi mladinsko organizirali v svoj SSO. Z zadnjim na Sveučilištu kot celoti niso najbolj zadovoljni; a kje tudi so (samo pogled poročilo iz seminarja naše, t.j. ljubljanske univerzitetne ZSM)? Vendar pa le nekaj mladinci že počnejo, vsaj tako kaže na eni (nekdanj) bolj problematičnih fakultet, na Filozofski, s katere si lastimo nekaj bolj natančnih informacij. To delo se kaže nekako takole: iz izjav pri-zadetih se vidi kot precej forumsko, iz (iz)danih listin, textov, dokumentov pa ima močan sindikalistično-reformatorski priokus. Kar nam poskuša dokazovati pred nami ležeči anketni list, pričevalec zadnje akcije SSO na tej fakulteti. Pripoveduje nam, da se „ova anketa provodi sa svrhom da se ustanove želje i potrebe studenata za A—interdisciplinarni +B studij“. Nakar ta stvar izgleda recimo tako; pa saj ni niti tako nova in ne različna. Študij A in B skupine poznajo tudi „kod nas“ študentje Filozofske fakultete. Tam v Zagrebu pa si prizadevajo, da bi ga posodobili, seveda v skladu z obstoječimi možnostmi in trenutnimi pogoji svojega visokošolskega potenciala ter „prema željama i potrebama suvremenog društva“. Poleg vpisane A—grupe bi si študentje izbirali namesto B—skupine isto število (8—10) ur na različnih oddelkih

znotraj fakultete ali pa na drugih visokošolskih institucijah. Seveda pa le-tega izbora ne bi mogli kar tako vpisovati, ampak bi jim to dovolil oddelek, kjer študirajo svoj A—predmet, potem ko bi svoj izbor pismeno obrazložili. Po mnenju Odbora za reformu studija SSO Filozofskog fakulteta bi bil takšen študij možen že prihodnje leto. Torej nič pretresljivo novega. Nas pa spomni grenkih misli o interdisciplinarnem študiju tako v Ljubljani, kot prav na splošno. Je že tako, da se še tako lepe zamisli in v določenih pogojih še tako koristne organizacijske oblike študija izrojevajo, če se jim ne dati NJIM ustrezne vsebine, srži, ter seveda načina njihovega udejanjanja. To je tako, kot pri raznoraznih čebulčkih, ki so že tako lepi na izgled pri Sadje-zelenjavi, pa niso potem čisto nič uporabni za fiziološko solato, če je njihova sredica gnila in smrdi. Ta zadnja (zagrebska) ideja pa ima še en rahel vonj med vonji; vonj

nadaljevanje na strani V

managersko plehke misli. Misli, ki vidi le svoje neposredne profitorske koristi in bo v ta namen uporabila prav vse. Tudi interdisciplinarni študij kot (možna) res revolucionarna oblika študija je lahko zelo uporaben v ta namen (seveda prikrojen), samo da je „prema željami i potrebama suvremenog društva“. In se nihče pri tej „revolucionarni“ zamisli ne vpraša: „Kaj pa potrebe in želje npr. študentov kot ljudi?“

Tudi v Zagrebu so se visokošolski zavodi organizirali po (že ne več) novih zakonih o združenem delu. Koliko je ta reorganizacija pridala k vsebinskosti samoupravljanja, koliko je ostala zgolj suhoparna, gola, prazna forma, je na splošno nemogoče reči, saj se situacija spreminja od konkretnega zavoda do drugega. Na Filozofski fakulteti so se odločili za razdelitev na 4 t. im. OOUR, od katerih vsak obsega nekaj študijskih smeri. Ob primeru Filozofske fakultete bomo poskusili spoznati, do česa lahko pride, če se gremo samoupravo tako, da sprejemamo nove, progresivne oblike organiziranja, odločamo in delujemo pa po prejšnjih, že davno odpisanih, neustreznih in formalno zavrženih metodah. Za podlago si bomo sposodili primer sprejemanja Pravilnika o disciplinski odgovornosti študentov te fakultete, svoje navedbe pa bomo črpali in jih argumentirali iz dokumenta „Radni material Skupa studenata Odjela za sjednicu Znanstveno-nastavnog vjeća Odjela od 26. veljače 1975“, pri čemer je kot „Odjel“ mišljen oddelek oz. OOUR, ki združuje študijske smeri psihologija, filozofija in sociologija. Nekatera dejstva kažejo, da je samoupravljanje resnično zaživelo na tej fakulteti le na imenovanem oddelku. Seveda je v tej opazki poudarek na za nas mnogo bolj zanimivem študentskem samoupravljanju, čeprav je le-to velikokrat kot integralni del celotnega samoupravnega procesa na določeni instituciji zgovoren indikator celotne samouprave. Povejmo: le na tem oddelku oz. OOURu imajo študenti svoj Skup, ki pa spet ni le črka na papirju, temveč se zelo aktivno vključuje v samoupravljanje tako na oddelku, kot tudi v okviru fakultete. Nazorno priča o tem že omenjeni postopek in dogajanja okoli Pravilnika. Za kaj pravzaprav gre: v čem je tista pedagoška ost problema, ki bi lahko zbudila tudi koga tu, pri nas; kje se kaže neprijetni razkorak, pogoltno močvirje, ki preprečuje, da bi (zapisane) besede postale (tudi) dejanje?

Študentje omenjenega oddelka že nekaj časa na svojih zborih trdijo, da je bila „več nebroj puta prekršena samoupravna procedura in nisu poštivana samoupravna prava studenata“. Končno so bili postavljeni pred izvršeno dejanje. Poleg tega ugotavljajo tako pri prednačrtu, kot tudi v končni formulaciji Pravilnika, določeno število principijelnih nesprejemljivosti ter neskladij s pozitivnimi zakonskimi normami, ki so pri nas v veljavi. Vendar se v to tukaj ne bomo spuščali; gre nam samo za razkorak med samoupravljanjem z besedami in dejanskim samoupravljanjem in to seveda instruktivno. Omenjeni dokument vsebuje kronologijo sprejemanja Pravilnika, iz katere je razvidna upravičenost študentskih trditev, ter stališča, ki izhajajo iz ugotovljenih dejstev in ki jih je Skup studenata odjela FPS predložil Znanstveno-nastavnom vijeću svojega oddelka, da jih prouči in posreduje Savjetu fakulteta. Kajti prav na relaciji Savjet fakulteta – samoupravni organi oddelka je prišlo do razhajanj, v katerem bi se z zapisanimi argumenti zavrnil sprejeti Pravilnik, ter naj bi se formulirali

Že maja 1974 so na tem oddelku na Zboru študentov razpravljali o prednačrtu Pravilnika ter ga po razpravi zavrnilo kot nesprejemljivega, o tem pa so študentski predstavniki v Svetu fakultete (študentska tretjina) obvestili ta Svet. Svet fakultete pa je tako njihovo stališče, kot prošnjo po odgovoru nanj, predvsem preprosto ignoriral. Oktobra 1974 je bil sprejel Pravilnik skoraj identičnega izgleda s prednačrtom. Šele novembra istega leta so bili študentje tega oddelka prvič obveščeni, da je bil Pravilnik sprejet, pa še to na posreden način, saj je bilo od njih enostavno zahtevano s strani Sveta fakultete, naj na svojem Zboru izberejo sodnike disciplinskih sodišč iz svojih vrst. Na sklicanem zboru pa so zavrnilo zahtevo, naj bi si izbrali sodnike ter so rajši še enkrat že sprejeti Pravilnik prediskutirali, s čimer so nadaljevali še na naslednjem, čez nekaj dni sklicanem Skupu v začetku decembra. Takrat so ponovili vse, kar so že prej izjavili o Pravilniku oziroma zahtevali v zvezi z njim. Hkrati pa so formirali komisijo, ki naj bi sestavila dokument, v katerem bi se zapisanimi argumenti zavrnil sprejeti Pravilnik, ter naj bi se formulirali principi, na katerih sploh lahko po njihovem mnenju temelji nek disciplinski pravilnik. Ta dokument je bil sestavljen in dostavljen Svetu fakultete in dekanu. Vendar se tudi s tem dejanjem na tej fakulteti ni nič spremenilo. Svet fakultete se še naprej obnaša po starem, baje samoupravljalno. Za nekatere ljudi na tej fakulteti študenti, ki bi lahko posedovali svoje misli, očitno sploh ne morejo obstajati; tako se vsaj da sklepati iz prevladujočega ignorantskega vzdušja.

Ob koncu februarja študentje oddelka FPS na Filozofski fakulteti v Zagrebu še vedno čakajo, da se jih bo kdo (uradno) spomnil. Medtem pa različni dejavniki poskušajo izgladiti nastalo (nervozno) situacijo z različnimi poluradnimi in privatnimi sugestijami ter z vsiljevanjem defetističnega vzdihovanja: „Saj bo vse še dobro in sploh O. K.! Samo storite tako, kot mi pravimo, da je prav!“ Težko je svoje napake priznati (predvsem javno). In v kolikor lahko sploh še govorimo o napakah ob kršitvi samoupravljalnih pravic, pa čeprav so to (po mnenju nekaterih samo) samoupravne pravice študentov? Smatramo, da se študentom navedenega oddelka more le z veliko težavo odrekat njihova samoupravljalna zavest, zavzetost, delavnost ter konstruktivnost. (Kot konstruktivnost: v svojih zaključkih so izrazili pripravljenost, da sami prevzamejo breme izdelave Pravilnika in to v celoti, če je treba, pa čeprav bo potem veljal le za njihov oddelek v kolikor ne bi prišlo do soglašanja, predvsem pa do vsaj nekoliko razumevanja fakultetnih organov.) Težko bi o čutu, ki naj bi usmerjal in vodil (samo)upravljanje na tako pomembni ustanovi, premišljevali v zvezi z delovanjem Sveta te Fakultete.

Zato ni prav nič čudno, da se ob tako zaobrnjenih dejanjih rojeva dvoje zloveščih trditev med študenti te fakultete; da pomeni tak Pravilnik vsaj nekoliko preobsežno moč v rokah samo redkih, ne daje pa prav nobenih jamstev za to, da moč ne bo uporabljena za nečiste posle, ter da je tak, kot je, le pripravno sredstvo, da se te fakultete odstranijo tisti študenti, ki jih fakultetne oblasti ne ljubijo najbolj in ki so jim trn v peti. Kateri med njimi bi lahko bili, vsak zase ve. Kako pa so takšne (do)misli(ce) opravičljive, nam o tem vsaj nekaj pove gornji tekst.

Takšna je ta stvar in tako se kaže dileme samoupravljanja na takšnih ustanovah, kot je Univerza. Ali pa je en razkorak tudi edini razkorak? Le z razbijanjem iluzij, v katere nas le preveč pogosto postavlja samovšečnost blebetanje študentskih, univerzitetnih (pa, res je, tudi drugih) politikov, ter z javnim postavljanjem problemov in napak iz lepljivomračnih kotov koluarskih spletk, pritiskov, govoric, bo postal ta (in podobni) razkorak korak. Ali pa so vse krasotne besede o „samoupravljanju kot delu študijskega procesa“ (pri čemer asociiram tudi precej na nas) le ostudna hipokrizija, le izraz dejanskega strahu nekaterih, ki v samoupravljanju kot celovitem kreativnem procesu človekovega bivanja ne bi imeli, takšni kakršni so zdaj, kaj iskati?

Na tem mestu se odpira vprašanje, kako je kaj s študentskim samoupravljanjem pri nas, v Ljubljani. Ali lahko primerjamo, ali lahko celo najdemo kakšen podoben angažma med študenti, kot je (bil) ta naših kolegov tam preko rečic Kolpe ino Sotle? Zdi se, vsaj na nekaterih fakultetah še danes ni odpravljena dilema, ki so jo z odločnimi izjavami že morjekrat odpravljali vplivni funkcionarji iz vrst študentov (tudi tov. Kšela v eni izmed zgodnejših številčk tega letnika Tribune), kdo pravzaprav po reorganizaciji samoupravlja, ali je to zdaj kakšen privilegij le izbranih, kot se to kaže ponekod, (npr. na „naši“ Filozofski). Kje so zbori vseh študentov in njih od vseh izvoljeni zastopniki v organih fakultet? In še je kakšno vprašanje.

Pa s tem tega teksta še ni konec. Ko že govorimo o imenovanem oddelku Filozofske fakultete v Zagrebu, naj bo še to, da ne bodo izpadli le kot drekači, ki samovšečno jezno pizdijo predpostavljenim v brk, da bi izsilili ta „svoj“ Pravilnik. Ker so spoznali (in niso edini takšnih misli), da jim manjka medij, preko katerega bi lahko posredovali (predvsem) teoretična dela ali zanimivejših ostalih ali pa neafirmiranih svojih avtorjev, so se odločili, da si bodo pomagali z edicijo, ki so jo imenovali Alienacija. To sicer pri njih ni nov poskus, saj lahko beležimo podoben pojav že pred leti, ko je prav na tej fakulteti izhajala zbirka Pšenica, ki je prinašala predvsem prevode teoretičnih del zanimivih avtorjev (npr. R. Owena). Sedaj pa spet poskušajo. Tako je izšel že pred časom (kolikor vemo) prvi celovit prevod Platonovih (političnih) pisem pri nas. Za prihodnost pripravljajo predvsem dela o področjih vedenja, ki so pri nas manj znana in obdelana ali pa sploh niso (npr. antipsihiatrija). Osnovno vodilo jim je poudarek na informativno-teoretični plati; tako naj bi bila opremljena z obširno bibliografijo določenega področja, bralcem v vednost in pomoč. Normalno je, da jih tarejo velike finančne zle prikazni, a upajo, da bo šlo tudi naprej. Naslednjo številko pričakujemo te dni z obljubo, da bo res kvalitetna in obsežna ter da jo bomo videli tudi v Ljubljani. Ravno zato bomo več o tej ediciji zapisali kdaj drugič, ko si bomo vso stvar do dobrega ogledali; pa tudi še o čem drugem, če bo le mogoče.

Z. Pistotnik

Op.: Beri POJASNILO na strani XII.

Afika & inFLAciJA

Deset, dvajset in več-odstotne stopnje inflacije v zahodnem kapitalističnem svetu so, če izvzamemo določene posamezne in bolj netipične primere iz bližnje preteklosti, za sodobno zavest nekaj povsem novega. Inflacija (kot presežna količina denarja v obtoku) je v človeški zgodovini od nastanka denarja naprej sicer stalno prisotna, razviti blagovni sistem pa jo je poznal le v svojih zgodnejših obdobjih, da bi ji kasneje, s prehodom v svojo zrelost, prepustil le obrobno mesto.

Vse do druge svetovne vojne je bil problem, ki je zaposloval ekonomsko prakso in teorijo na zahodu bolj v deflaciji, v upadanju agregatnega tržnega povpraševanja in preteči stagnaciji. Po vojni je izgubil na svojem pomenu tudi ta problem, prišlo je obdobje poleta. Meščanska teorija je ohranila strah izključno pred to vrsto krize in zato še dolga leta in desetletja izpopolnjevala mehanizme, ki naj bi bili v pomoč kapitalistični državi v njeni funkciji pospeševanja in reguliranja razvoja sistema. Krize, značilne za prejšnja obdobja, se dejansko v večjem obsegu niso več ponovile. Zahodna teorija je zaradi tega vse bolj ugotavljala, da je faza protislovnega, nestabilnega razvoja kapitalizma presežena; da je sistem v svoji novi kvaliteti sposoben vzdrževati solidno, enakomerno rast, ki bo (če že ni) odpravila tudi vsa antagonistična nesorazmerja v družbenih odnosih. Porajale so se teorije blagostanja, izobilja, teorije o razvitosti, potrošni in socialno usmerjenem kapitalizmu, ter različne teorije o konvergenci sistemov. Vsakdanja izkušnja in številke so ustvarjali med ekonomisti vzdušje, v katerem je usahnilo skoraj sleherno zanimanje za nekoč prevladujoča področja v meščanski ekonomiji, za teorijo ciklov in kriz, ter za diskusijo z markistično ekonomsko teorijo.

Stabilizacija kapitalističnega sveta (po vseh velikih pretresih v prvih desetletjih dvajsetega stoletja) je vnesla tudi v te teorije precej zmede. Velik del leve kritike kapitalizma je prešel pod ideološko okrilje vzhodne apologije; spet drugi del — na eni strani zaradi navideznega uravnovešene razvoja same ekonomike zahodnega sistema, na drugi pa kot reakcija na zlorabljanje marksizma na vzhodu — pa na, z vidika politične ekonomije, dokaj meglena področja potrošništva, ničelne rasti in podobno. Te smeri predstavljajo torej precejšnje napredovanje tudi v ekonomski teoriji, predvsem glede na to, da ponovno vnašajo v njeno analizo mnoge sociološke in na filozofskih temeljih postavljene elemente, potem ko jih je ta v vse bolj pragmatičnem tehnokratiziranem razvoju na zahodu in verjetno še bolj na vzhodu izgubila. Kljub tem pa pomeni baziranje na zgolj socioloških kategorijah, ki so povezane v glavnem s površinsko tehniko meščanske ekonomske analize, za ekonomsko teorijo tudi nazadovanje, saj je opuščeno proučevanje samih materialnih (elementarnih) procesov v gospodarstvu, ekonomskih zakonitosti, ki v meščanski družbi še vedno, po svoji lastni „kot naravni“ logiki, odmerjajo razmerja med ljudmi v proizvodnji; kar mora za politično ekonomijo biti podlaga pri spoznavanju razrednih družbenih odnosov. Dejstvo je, da leva ekonomska teorija v večini primerov, tako kot meščanska, ni pričakovala in ni mogla biti pripravljena na krizo, ki je (v svoji polni moči) nastopila v zadnjem letu, dveh in to v popolnoma novi obliki.

Meščanska ekonomija nima inflacije kompleksno obdelane. Običajna (abstraktno-) teoretska shema inflacije, postavljena po analogiji s Keynesovim modelom depresije (deflacije), predvideva predhodno doseženo polno zaposlenost in že doseženo maksimalno stopnjo rasti. Za sodobno inflacijo pa je značilen prav visok odstotek brezposelnosti in nekoriščenih materialnih kapacitet ter upadanje stopnje rasti.

Inflacija v razmerah recesije je dejstvo, ki ga lahko — in ki ga — zahodna ekonomija le opisuje, njen teoretični aparat pa ni tak, da bi uspel spreminjajočo se prakso tudi razlagati. Meščanska ekonomska teorija nudi kapitalistični državi napotke za obnašanje takrat, ko je gospodarstvo v solidnem napredovanju že samo po sebi, po svojih lastnih (ekonomskih, blagovnih) zakonitostih, ko je treba avtomatično funkcioniranje sistema le prilagajati tekočim zahtevam, vzpodbujati in v posameznostih korigirati. Družbeno-ekonomske zakonitosti so dane, a neprepoznane, teorija le registrira njihove površinske pojavne oblike, jih shematizira in

priporoča sredstva, s katerimi je moč na njih vplivati. V naravi teh sredstev je potem, da učinkujejo na le zunanji izraz realnih (družbeno-) ekonomskih dogajanj; ta dejanska dogajanja pa so opredeljena še z drugimi faktorji, ki so meščanski teoriji neznani, v njeno analizo ne vstopajo in nja njih torej ne more učinkovati. Zato je ta teorija popolnoma nesposobna, ko se začnejo manifestirati v vsakdanjem življenju nove ekonomske oblike, pojavni znaki velikih sprememb, ki spremljajo razvoj ekonomskih zakonitosti buržoazne družbe.

Standardna „razlaga“ za pojav inflacije je v prekomernem, presežnem tržnem povpraševanju glede na globalno ponudbo pri danih cenah (cene pa morajo potem poskočiti, da se ti dve sili uskladi). To je hkrati tudi terminološka opredelitev za ta pojem in pove, da to kar je, je. Pri tem so ostali, ko so opisovali posamezne (v glavnem umetno vzpodbujene) primere, kot pri financiranju oboroževanja v času vojne, financiranju povojnih rekonstrukcij ipd., ter v abstraktnih manipulacijah s keynesianskimi modeli. Kasneje, pri opazovanju precej spremenjene prakse (rednih a neškodljivih dva, tri- odstotnih inflacijskih stopenj), ko je bilo treba odgovoriti na vprašanje: odkod to prekomerno povpraševanje, so prešli na razmere v ponudbi — kaj je vir nerealnega tržnega povpraševanja v dohodkih različnih udeležencev v proizvodnem procesu, ki se izražajo v njem kot stroški. Inflacija stroškov torej. Kot glavne razloge za porast stroškov, ki poženejo v inflaciji, navaja meščanska ekonomija prekomerno, škodljivo in neupravičeno naraščanje delavskih plač, ter v novejšem času še prekomerno, škodljivo in neupravičeno dvigovanje cen surovin in nafte v državah izvoznicah.

Tu meščanska teorija svojo analizo zaključí — ne, da njene ugotovitve ne bi bile točne, toda končujejo tam, kjer mora analiza, na podlagi zbranih podatkov, šele pričeti. Porast plač in cen surovin ne more biti končni razlog, to je lahko le opis stanja. Iz same razredne narave meščanske ekonomije izvira nezmožnost, da bi prodrla dlje od tod. Če jo slučajno, s kakšnim novim metodološkim pristopom (ki pa niti ne more biti tako nov, saj je v osnovah marksistične teorije že dolgo prisoten, čeprav malo koriščen) ali z visoko intuitivno sposobnostjo (ki jo je, ob desetletja dolgem proučevanju nekega področja pričakovati) pri njenih posameznih predstavnikih le zanese nekoliko globje v samo ekonomsko strukturo kapitalističnega sistema, se mora hitro strezniti in osvoboditi takih tendenc, ki so lahko le samomorilske. (Nobelovo nagrado za ekonomijo je dobil Samuelson, ko je uspel sterilizirati mnoge zelo prodorne Keynesove postopke in jih, ustrezno prilagojene in nenevarne, vključiti v običajni prevladujoči teoretski sistem). Meščanska teorija ugotovi vr inflacije v plačah in nafti in njena edina možnost, sedaj ko lahko prinese nadaljne raziskovanje le zelo nepredvidljive rezultate je, da pokliče v urejevanju poznega kapitalističnega gospodarstva na pomoč buržoazno družavo, policijo in vojsko.

Poskus razumevanja pojava sodobne inflacije ali sploh ni mogoč ali pa ga buržoazna družba označi za nevarnega; če pa ostane pri takih površinskih analizah, je njeno razreševanje neizvedljivo. Sicer pa je smiselna rašitev edino v odpravljanju in preseganju nekaterih bistvenih elementov samega kapitalističnega sistema. V tej fazi, ko izbijajo na dan v obliki skrajno zaostrene ekonomske in družbene krize vsa nakopičena nasprotja sistema, je možen le prehod na izključno politično razreševanje in urejanje problemov — v tej ali drugi smeri. Pri tako postavljeni alternativni (ki je v državah z kolikor-toliko močno levo opozicijo že zelo razvidna) je pofašistenje buržoazne oblasti, zadnji politični ukrep v smeri ohranjanja sistema, torej precej realna razvojna perspektiva. Sodobna inflacija lahko tu, v ekonomski sferi, igra vlogo tiste zadnje, s skrajnimi antagonizmi obremenjene (in znotraj neokrnjenega sistema nerazrešljive) oblike stoletja dolgega pritislovnega razvoja kapitalistične družbe.

.. 0 ..

Zakaj bi moralo naraščanje delavskih plač privedi do inflacije? Meščanska teorija se ustavi tam, kjer vrže krivdo na neupravičeno višjo ceno delovne sile. Zakaj pa je ta nova višja cena neupravičena? Sam materialni napredek visoko razvite kapitalistične družbe je pripeljal do tega, da je ogromen obseg proizvodnih sredstev, s katerimi upravlja zasebni kapital, vse bolj sposoben razviti proizvodnjo materialnih dobrin v količinah, ki so sposobne zadovoljiti človeške potrebe tudi tam, kjer je z vidika kapitala (z vidika profitnega motiva) potrebno, da se ohrani (dohodek — delavcev — in njihova) poraba na nizki ravni. Materialna baza take bružbe je že tako izpopolnjena, produktivnost dela že tako visoka, da postane dejavnost zasebnega razpolaganja, upravljanja s kapitalom vse manj pomembna in (glede na visoko stopnjo čistega

donosa, ki jo zahteva kapital nasproti in namesto visoke stopnje družbene potrošnje) za nadaljni razvoj vse bolj škodljiva; na drugi strani pa delo, nasproti obseženemu družbenemu kapitalu, prerašča v vse bolj bistven dejavnik razvoja. V današnji visoko razviti zahodni državi je kapital že dolgo prenehal predstavljati nosilno silo (materialnega) napredka. Osnovne značilnosti obnašanja (zasebnega) kapitala so ravno v tem, da išče stalno nove možnosti nalaganja, profitonosnega funkcioniranja, ki so danes (v produktivni sferi sploh že dolgo, so pa tudi že drugje) vse bolj redke; da je, skratka, preobilan. Preobilan pa ne v tistem smislu, ko se ta sredstva izražajo kot prav konkreten „družbeni odnos“ – ko je nadaljna ekspanzija kapitala (kar je predpogoj njegovega obstoja) glede na to, da zahteva zadosti nizko ceno (in potrošnje) delovne sile zaradi dovolj visoke profitne stopnje (ki pa nima izhoda v nove investicije, predvsem zaradi nezadostnega potrošnega povpraševanja), vse težje uresničljiva. Če se v novih razmerah sodobnega kapitalističnega sveta pri spremenjenih odnosih v razmerju delo – kapital plače dvigajo, je to le znak visoke stopnje razvoja, znak visoke produktivnosti dela in tudi materialnega bogatstva družbe; znak, da se počasi presega obdobje, ki zahteva vzdrževanje in žrtvovanje (vsiljeno izključno delavskemu razredu), da bi človek čim hitreje razvijal svoje produktijske sposobnosti in se postopoma osvobodil izpod zasužnjujoče nujnosti materialnega sveta, izražene v širši produktijski sferi z blagovnimi zakonitostmi (s profitnim proizvodnjem in s kupoprodajnimi odnosi med ljudmi); je torej znak določenega uspeha. Če mora sedaj tako stanje pripeljati do inflacije, da krize sistema, je to tudi znak, da tak sistem ne ustreza več novi stvarnosti; da se je kapital v svoji stoletja stari bitki za profitno stopnjo zatekel še k zadnjemu, do skrajnosti protislovnemu sredstvu. Sodobna inflacija ni inflacija stroškov, je profitna inflacija, kar pomeni napihovanje profitov tam, kjer je njihova vloga v ekonomskem razvoju že davno mimo.

V svojih starejših obdobjih je kapital uspel brzdati naraščanje plač s spreminjanjem strukture proizvodnega procesa, ko je proizvodni postopek progresivno tehniziral in tako (z nadomeščanjem delavcev s stroji, in s sorazmerno nizkim povpraševanjem po delovni sili) uspel zadrževati na nizki ravni tudi plače. Kar je proizvodnja na eni strani, mora biti poraba na drugi: če so pomenile nizke delavske plače tudi nizko porabo potrošnih sredstev, je našel večji del proizvodnje (in njenega naraščanja) svojo porabo v povpraševanju po proizvodnih sredstvih, ki je v takih razmerah naglo naraščalo. Danes te možnosti ni več. Produktivnost dela je tako visoka, da je vrednost produktijskih sredstev v razmerju do vrednosti dela (delovne sile) bistveno padla – tako daleč, da postaja počasi nemogoče v vrednostih razmerjih kopičiti produktijska sredstva na račun in namesto delovne sile. Pri zahtevani donosnosti kapitalistične proizvodnje je edina možnost omejevanja (zaposlovanja delovne sile in) plač preprosto v omejevanju obsega proizvodnje. Tako obnašanje je dejansko značilno za celotno obdobje monopolnega kapitalizma, ko predstavlja ukinitve proste konkurence posameznim zasebnim kapitalom možnost fiksirati svoj obseg poslovanja na tisto nizko raven, ki še omogoča zadostno (monopolno) profitno stopnjo.

V takih razmerah je prisotna tendenca k stalnemu progresivnemu oženju trga (povpraševanja in porabe) – ki bi, prepuščena sama sebi, hitro pripeljala sistem v kronično stagnacijo. Kot protiutež mora na eni strani s svojo neproduktivno in nekoristno porabo intervenirati kapitalistična država, na drugi pa mora iskati kapital ventile za novo, nadaljno samooplajanje v tujini. Že dolga leta eksistira kapitalistični sistem v zelo labilnem ravnovesju – z ogromnimi materialnimi izgubami in z značilno agresijo in destruktivnim delovanjem monopolnega kapitala v manj razvitem svetu. Če kažejo sedaj plače še nadalje tendenco k naraščanju, se mora položaj zaostri do skrajnosti, z enim možnim izidom, inflacijo, v ekonomski sferi, ter z mnogovrstnimi drugimi znaki krize in razkroja v družbeno-politični.

.. 0 ..

Nafta. Tu ni prostora za opredelitev vloge, ki jo igrajo v sodobni inflaciji nova razmerja sil na svetovnem tržišču (predvsem energetskih) surovin. Jasno pa je, da je smisel vsakega obravnavanja tega faktorja kot kolikor-toliko pomembnega le ideološka apologija in politična manipulacija. ZDA, ki so že nekaj let žarišče svetovne inflacije (direktno ali pa preko delovanja svojega kapitala v tujini), višje cene nafte sploh niso prizadele. V Zahodni Evropi (ki jo je inflacija lani najmočneje prizadela) so višji stroški nafte sicer prispeli svoj delež k splošnemu naraščanju cen, vendar pa je treba upoštevati sledeče: da bodo narasli proizvodni stroški delovali tudi

inflacijsko le takrat, kadar bodo s svojim pritiskom na profitno stopnjo le pospešili procese, ki morajo biti že v teku in to po nekkih drugih vzrokih; da odstotno povečanje cen energije ne dosega niti približno lani doseženih inflacijskih stopenj (s tem, da bi pomenil recimo 100-odstoten skok cen nafte le nekako 5-odstotno zvišanje proizvodnih stroškov); da so bile višje cene nafte v Evropi posledica konkurenčnega boja velikih mednarodnih družb, katerih profiti so končno z naftno krizo in njenim razpletom močno porasli – tako da je velik del vzroka za po višjih stroških nafte ogrožene profite zahodnoevropskega gospodarstva v tem ustrezno višjih profitih drugih kapitalov. Vpliv višjih cen nafte na sodobno inflacijo je minimalen, je le drugoten, predvsem pa je rezultat odnosov znotraj samega razvitega imperialističnega sveta in je sklicevanje na „zunanje“ faktorje, na pritisk, ki prihaja od zunaj, je le strategija in dobrodošel izgovor za opravičevanje smradu, ki prihaja samo od znotraj.

.. 0 ..

Jugoslavija. Naša lastna inflacija ima dolgo, zanimivo in bogato tradicijo. Že dolgo let je tega, ko so z zahoda kazali na nas: glejte freake, inflacijo imajo, skupaj z nelikvidnostjo in upadanjem ekonomske dinamike, kako hecno. Takrat se ni zdelo vredno truditi za razumevanje nekega tako zelo čudnega stanja. Danes se na svoj način trudijo priti do dna svojim lastnim, istim, problemom. Torej, jugoslovansko inflacijo je nedvomno mogoče obravnava-
vati le v sklopu globalnih svetovnih gibanj. Poleg tega je jasno, da je inflacija proizvod kapitalističnih ekonomskih odnosov, da ni „socialistične“ inflacije, ki bi bila pravičnejša in recimo bolj humana kot na zahodu. Sodobna inflacija je problem proizvodnje presežne vrednosti, je izraz nasprotja med željenim oplajanjem kapitala, željeno donosnostjo, profitno stopnjo in potrebnimi ali željenimi dohodki in potrošnjo delovnega prebivalstva – pa naj gre za inflacijo v kapitalizmu ali pri nas. Kljub vsemu je potrebno (pri spoznavanju jugoslovanske inflacije) opozoriti na nekatere bistvene razlike med našim in ekonomskim sistemom na zahodu, ki določajo potem tudi ustrezno drugačen značaj inflacije. Predvsem gre tu za pomen, ki ga ima v samoupravnem sistemu, kot je naš, potrošnja; ko stoji nasproti težnji k visokemu čistemu dohodku, profitu, zelo močna, celo institucionalizirana težnja k visoki osebni potrošnji (interes samoupravnih delovnih kolektivov bo vedno obrnjen najprej k osebnim dohodkom, ki bodo znali, ob pomanjkanju državne kontrole, hitro zaseči celotno proizvodno vrednost). Na drugi strani in v nasprotju s to težnjo pa zahteva preseganje ekonomske in socialne nerazvitosti obsežno odtegotanje od potrošnje, akumuliranje za izgradnjo ustrezne materialne proizvodne baze (in poleg tega še odzemanje tako osebni potrošnji kot akumulaciji za vzpostavitev vsaj osnovnega – več pri nas očitno ni v načrtu – socialnega in družbenega standarda).

Osnovni faktorji, ki skupaj tvorijo sodobno inflacijo, so potemtakem isti pri nas kot na zahodu; razlika (in to vseeno precej pomembna) je v medsebojnem razmerju njihove moči, v tem, kateri faktor s svojim vplivom v ekonomskem sistemu prevladuje in je potem nekako glavni vzrok (seveda ob upoštevanju, da je njegov inflacijski vpliv ravno v njegovem odnosu do drugih faktorjev). V sodobnem kapitalizmu je profitni motiv še vedno tisti, ki mu morajo biti podrejene vse ostale ekonomske kategorije. Dokler je profitna stopnja neogrožena, v ekonomski sferi ne bodo pretili pretresi, dohodkom delavcev in njihovi potrošnji bo omogočeno določeno napredovanje znotraj postavljenih okvirjev. Ko pa pride do preseganja teh (ozkih) okvirjev bo pripeljala današnje protislovje med akumulacijo kapitala in široko družbeno potrošnjo (potem ko so pogoji zanj, z zadostnim razvojem družbene materialne baze, že dani) do inflacije preko prizadevanj kapitala, da ohrani svoje dohodke (profite) nasproti vse vplivnejšim zahtevam delovne sile in dela. V našem samoupravnem sistemu sta faktorja potrošnje in akumulacije načelno enakovredna in vsebujeta oba, drug nasproti drugemu in vsak posebej nasproti še nizki stopnji doseženega materialnega razvoja, močne inflacijske tendence.

.. 0 ..

Franček Drenovec

Stran
VII

Že ne morem drugače, kot da vam vse povem, kaj je bilo z mano, res mogoče šele zdaj, ko je minilo. Kar vejte, bil sem bolan in ne morem kaj, ne da bi se smilil sam sebi, če rečem zelo. In najbolje je takoj slišati, kaj da mi je bilo. Še prej naj povem, da me tovrstne, prav zares zahrbtnje in zato nepričakovane bolezni presenetijo ravno takrat, ko je najmanj treba in še velikokrat se zgodi kaj podobnega, da mi je sčasoma postalo neprijetno, ker moram reči, da sem že zelo utrujen in povrh ne vem kako bo vnaprej. Zdravje je važno in nekateri kličejo prvo, za kar sem se zmenil zdaj tudi sam in ali ni bolezen že to, ko rečem, kako mnogo sem zaskrbljen, najbrž se ve, da je neprijetno, če te nepretrgoma obdajajo misli o sebi, rečem o svoji ubogosti, da te po vsemu preseneti še kaj, na kar bi si skoraj nekaj ne upal pomisliti. Bolezen lahko spravi mladega človeka tudi v njemu preran grob in veste kaj je to.

Bilo je pred kakima dvema mesecema, maj ali kaj, sonce je takrat postalo veliko in je dobro gredo in tudi dan je bil že velik, da se je zdelo, kot da je treba manj spati in je bilo, a naj takoj povem zakaj. Neke navadne noči sem imel sanje, ki sem jih kasneje, čez nekaj dni, spoznal za grozne, ker so se neprestano ponavljale in me potem začele motiti v navadnem življenju, da

sem, kot sem že prej rekel, nevarno zbolel. No, spal sem tako neke noči, ko me nenadoma pretresejo sanje, v katerih pa se ni prav nič dogajalo, samo ogromno časa sem videl nekaj, kar me je grozno morilo in me kasneje zavilo v obup. Če se zdaj spomnim, je bilo videti vse skupaj kot kakšna sveta podobica, ampak ni bila, samo res je nekam žarelo. Bila je to ženska, lahko rečem tudi ženska, seveda se upam šele zdaj, ko je mimo in sem lepo miren in prav zdrav. Prav nič bi ne bilo nenavadnega, razen seveda ker je ženska iz noči v noč popolnoma mirovala in bila neprestano ista, če bi ne bila čudna, saj če taka ne bi bila, bi bilo najbrž vse prej kot neprijetno, kajti gola je bila in bi jo lahko vsako noč nekaikrat do podrobnosti opazoval in rečem, da bi mi bilo prav prijetno in celo dražljivo, pravim in upam, da imam prav in to zelo, saj kdo ima kaj proti golemu telesu, če je vsaj približno v redu, nekako da ti kako bolj pregrešno misel, a tega ni bilo niti malo, pri pojavi, ki sem jo videl jaz. Ženska je bila nekaj prav nerodno majhnega in trdim, da bi lahko zmešala, vseeno le malo, najbolj obsedenega moškega, mogoče je pa takih veliko. Bila je nerodno majhna in bilo je videti, kot da bi bila obrnjena navzven, kot da bi jo gledal v negativu, samo da je bila tukaj obrobljena s svetnikom podobno svetlobo, toda prav za res ne vem zakaj, ker pri njej nisem zasledil nobene tovrstne lastnosti, saj sem jo imel na razpolago opazovati ogromno časa. Za njene lase, ki so bili dolgi, mogoče so zgledali malo skrčeni, sem moral ugotoviti, da bi bili normalni, seveda če kdaj taki bodo, temni, se pravi, da sem jih vedel svetle. In je zgledalo, kot da svetijo, seveda ne morem biti prepričan, ker bi potem vsak del njenega telesa podobno počel. Učka sta bila lučke s črnim krogcem v sredi in ni bilo videti smešno, temveč grozno. Od ramen dol do pete se da ugotoviti. Malo dalj se naj ustavim pri prsih, ki so zgledale drugače čisto v redu in moram reči tudi tople, seveda samo neke, ker tega tukaj ni bilo mogoče reči, šele zdaj si lahko izmislim kaj takega. Bile so popolnoma črne, mogoče kje kakšna siva lisa, v sredini pa je bilo kot da bi namesto običajne bradavice gorela kakšna lučka in zelo močno. Zgledalo je nenavadno in mi je dalo vtis, da imam najraje pri ženski prsi, mogoče zato, ker so bile tukaj čudno predstavljene in sem jih moral nepretrgoma gledati, ker se namreč dobro spomnim, da sem bil prej veliko bolj občutljiv na tam vmes, a kaj morem, če je tukaj vse zbledelo. Prsi so zares neverjetno izstopale in bilo je tudi strašno. Kje pa, da bi me ženska dražila, naj pa dodam, da se mi v začetku ni gabila. Kar je bilo najbolj grozno, sem že hotel zamolčati. Bile so noge, neverjetno majhne noge in lahko bi bilo v redu, če bi ne bile strašansko zakrivljene, pri kolenu izbočene in pri petah k sebi dane. Ker je bila ženska tako mala in predstavljajte si noge in seveda vse spremembe, je izgledalo obupno. Zgledala je kot neverjeten šepсел in še barve. Vedite, da temu težko rečem telo, ker ne vem, če je zato šlo. Kot kakšno novo nepreverjeno bitje, toda to misel sem moral ovreči, saj zakaj bi vznemirjalo ravno mene in se mi tako nepripravljeno kazalo, namreč le kaj bi s tako žensko imel početi.

Mogoče ne bi bilo slabo, če ne bi začel videti, steer normalne ženske, take kot je bila moja v sanjah, čeprav sem se zelo trudil, da bi bilo drugače. In zamislite si, kako je to neugodno. Le kdo bi rad bujil v ženske, vse tako preklemsko podobne in ki niso za nobeno drugo stvar, kot da te prav na drugačen način zmešajo, kajti nihče se jih ne bi niti dotaknil in, seveda važneje, še kaj drugega postoril. Pri vsej stvari je najhuje, da je ta nadloga morila samo mene in mi ni dala več živeti kot je treba. Ko se mi je prvič zgodilo, sem bil samo presenečen, a potem se je preveč ponavljalo, da sem se moral odločiti ostajati doma in tam nekako preboleti, seveda nisem vedel, če bo šlo, saj vemo, kako je z boleznijo brez zdravnika.

Ker je treba zdravje preveriti, sem se potem nekoč med prazniki podal na kratek sprehod, pred boleznijo seveda prijeten, toda nisem vedel, kako se bo kaj obneslo. Bolj zadržan sem hodil in ker ni bil navaden dan, nisem takoj naletel na ženske, zato se nisem sekiral. Že po dolgi hoji sem neke iz visokega slišal slaboten glas, a vseeno ni bil tak, ker sem poiskal, iz kje je šel in ugotovil, da iz nekega zelo velikega nadstropja mestne hiše, pa sem moral mnenje spremeniti, ker je jasno, da zaradi tega še ni treba, da je oseba tam gori bila slabotna. Seveda se mi je takoj zazdelo, da opazuje mene, nisem pa vedel, kaj si imava povedati. Najprej sem sklenil, da si nimava prav nič posebnega povedati in sem se ozrl okrog, če sem bil slučajno v zmoti, toda nikjer ni bilo nikogar in sem potem že moral glas poslušati in ga sprejeti zase. Nekako sem razločil, da me je oseba tam gori spraševala, če sem kaj videl njenega rumenega kučka, ki bi moral biti neke okoli mene. Takoj sem pomislil na rumenega kučka, kako da je kaj takega možno, vseeno sem malo pogledal naokrog, a ga ni bilo nikjer in od nikoder. V glavo mi je šinilo, se pravi spomin iz minulega časa, ko se mi je mogoče prav na tak dan, med eno zelo podobno boleznijo pripetilo nekaj povsem podobnega in se zato v hipu sploh nisem več menil za vprašanje, temveč sem tja gor veselo zakrčkal, da imam vstopnico.

Kaj zdaj pomeni to, si boste seveda rekli, povem pa naj, kako je bilo, kar sem malo prej omenil. Prejšnje bolezni ne bi omenjal, vsakdo ve, kako neprijetno se jo je spominjati, še posebno težke, kakršna je bila moja.

Podobno sem se sprehajal in naletel sem na bolnišnico, kot sem kasneje spoznal. Takrat sem tudi zaslišal nekaj podobnega, sam ne vem kako točno, zaradi mojega že omenjanega spomina. Ko sem prišel nekam, ni mi bilo treba samemu, že za vhodnimi vrati me je čakala neka zelo prijetna ženska in zdelo se mi je, da bom kmalu zdrav in me potem odpeljala v nek bolj temen prostor, kjer sem takoj zapazil še več drugih prav takih in še bolj prijetnih in vse so bile nad menoj navdušene ter mi rekle, da se moram v podobnih trenutkih, mislile so seveda, če me kdaj še kdo nagovori tako skozi okno, reči, da imam vstopnico, ker bo potem še lažje, pojamrati so znale, da je prvič le prvič in zato prav nič slabše, samo da nja pazim v naprej. Dodam naj takoj, da sem se počutil že zelo zdravega, dokler mi ne ena njih rekla, da bi mi lahko malo vzela kri in sem se moral zelo ustrašiti, kajti mislil sem, da ne bom tako nikoli zdrav. Prav prepustil sem se jim in imele so me popolnoma v svojih rokah. Tista ena mi je nato malo razgalila roko in mi nekam v sredo zaslalila iglo debelo in se potem meni za čudo zelo rezala, sam pa sploh nisem vedel, za kaj gre. Kri, presneta kri, ni hotla ven. Moral sem trzniti, ko so se začele prav vse strašansko režati in sem eno kot drugo opazoval s strahom in proseč. Kri pa kar ni šla. Ena lepa se je spomnila, kako naj jo vzburi. Spoznal sem, da so tako pripravile. Kot bi znale čariti. Približala se mi je z malo nemirno roko in šla začuda do mojega do tega trenutka mirnega uda, ki pa je zaradi dolge bolezni nemirno odskočil in kri je prav divje brizgnila, da sem mislil, kako je vse strah, a kje neki. Še bolj divje so se rezale, čutil sem, kako je nemir med njimi, kri pa je odtekala in odtekala in kasneje sem samo še iz meglice zavesti videl, kako so se začele kar naenkrat slati, me obkrožiti in tista lepa mi je tudi zaustavila kri. Zavest sem spet popolnoma izgubil, tokrat na drugačen način, ker sem kasneje uvidel, da so me morale strašansko jemati, kar seveda ni bilo hudo in še ozdravilo so me povrh. No, prav zato sem gospe zakrčkal, da imam vstopnico, ker sem se moral obnašati, kakor je bilo domenjeno in bolezen mi je tudi šla že prav v nadlego, čeprav ta dan še nisem zaznal njenih kakšnih večjih znakov.

nerodno padel. Ne vem, kako sem mogel kaj takega narediti, ker se dobro zavedam, kako miren sem. Vse je bilo mrtvo okrog mene in orožje mi je nehale samo od sebe ropotati. Kri je brizgala, dim mi je prišel v občutljive nosnice, da sem moral kihnuti. Še malo me ni ganilo, nisem bil kriv, braniti pa se je treba. Ko sem se že nekoliko pomiril, se je začelo dogajati naprej. V sobo je počasi prišla popolnoma gola ženska in se mi smehljala. Roke je imela vzdignjene nad glavo, zgledala je zelo lepa. Slep sem moral biti takrat, ker nisem opazil, da se mi je pokazala čisto normalno, nobenih znakov bolezni ni bilo več. Bo zadostno opravičilo razburjenosti, na bolezen se sploh nisem spomnil, ker sem bil ogrožen življenjsko na povsem drug način. Posegel sem po orožju in pritisnil, da sem jo strašno preručil in je vzrak tlesnila po tleh. Malo globje sem moral zadihati, ker sem prvi trenutek pomislil, da je vse ko sem gledal po njej, se je zgodilo nekaj povsem nemogočega, kar me je z hip pritisnilo ob zid. Prelepa ženska se je na lepem pobrala in se mi začela s smehom počasi in toplo približevati. Zagledal sem kup ran, ki sem ji jih storil. Bilo je naravnost grozno videti uničeno tako lepo mlado telo, da nisem mogel vzdržati in sem ponovno pritisnil na petelina, ki pa na mojo žalost ni nič več oglasil tam notri v cevi. Najbrž sem postal zelo nervozen, begal sem sem ter tja, še posebno ker mi je nepretrgoma sledila in me gledala naravnost v oči. Takrat sem bil srečen, ko sem naletel na ogromen kuhinjski nož in ga brezglavo pograbil ter v divjem zaletu podrl lepotico. Zabodel sem jo nekajkrat, mir sem hotel že imeti in strah me je bilo. Kaj mi je le bilo. Potem sem se malo odmaknil in prepričan sem bil, da sem rešen, toda kako sem bil presenečen, ko se je lepotica spet dvignila in vsa prebojena zopet prihaja z zelo mirno dvignjenima rokama, zelo počasi in lepo, proti meni. Prepričan sem bil, da sem zgubljen, ker sem popolnoma otrpnil in samo čakal. Spomnim se, da sem moral zgubiti zavest neke, ko je bila čisto poleg in se me drobno dotaknila.

Kar je bilo najprej, sem se znašel gol in dobro razpoložen poleg kopalne kadi, kjer si je gladila telo ona in se mi še vedno nekako smejala, seveda je vplivalo tokrat name pomirjujoče in sploh se je nisem več bal. Moralo se je resnično kaj lepega zgoditi med nama, ko sem bil tako miren, pa tudi ona. Prišel je kmalu zatem tudi trenutek, ko sem spoznal, da sem ozdravljen, žensko telo sem videl kot je treba in ni bilo niti znaka bolezni. Kako sem se razveselil in tudi ona, kot da bi kaj vedela. Sklonil sem se k njej in ji hotel roko dostaviti, a zagledal sem rane, ki so bile še vedno in hudo je bilo videti. Njeno telo je bilo še vedno ranjeno, ona se ni kaj dosti menila. Zresnil sem se, kajti vedel sem, da jo moram tako spraviti v bolnišnico. Zgledalo je, da ji ni do tega, kot da mi ni treba skrbeti in mi dokazala z dolgim poljubom, samo kako neki naj jo bi pustil. Nisem mnogo premišljal, namreč pograbil sem jo in jo odnesel dol, kjer je stal lep avtomobil in vrata so se odprla, bilo je treba notri in nisem okleval, moji prijatelji je bila potrebna hitra pomoč. Tudi nisem preveč dal na to, ker je bil tisti gospod pri volanu zelo podoben tistemu tam gor še prej, ki mi je dal mitraljez, samo bilo mi je itak vseeno, že zaradi tega, ker je tako prijazno ponudil pomoč in še gospod je bil, z vsemi lastnostmi, ki takim ljudem pripadajo. Vozil je naglo, najbrž je vedel, v čem je stvar in kako resno je lahko. Bil sem še enkrat presenečen, ko smo bili naenkrat med drevesi, na travnikih, med kolovoznimi potkami, med studenčki, ovce so se vidle in ptički so peči, bili smo v lepih krajih, smo v lepih krajih. Dalo se pozabiti, kam smo bili še ne dosti prej namenjeni. Gospod naju je kmalu odložil in ponesele sem svojo prijateljico malo naokrog. Tudi rane so tukaj bolj prijazno zijale in niso zgledale preveč nevarno. Znašila sva se ob potoku, zabredla sva vanj. Hotel sem se sleči, bil pa sem že gol in zdel sem se sam sebi lep. Dala mi je iz dlaní vode piti. Še enkrat je imela vodo v rokah in jo je vsula po telesu in kako lepo je bilo, ko so vse rane kar tako izginile in njeno telo je bilo še nekajkrat lepše. Bila je neverjetno topla in prav vsa. Ni bila to tista navadna razdraženost, ko vidiš golo telo, ampak nekaj več in prav je bilo, da sva to vedela oba in se tako tudi vedla. Morala sva biti neverjetno lepa. Ko sva bila čisto skupaj, je občutek še povečal, in bilo je čudno mirno teči na travnik. Vsedla sva se nasproti in dolgo časa je šlo iz oči v oči.

Bilo bi lahko še dolgo lepo, prišli pa so neki izletniki in pričeli na veliko igrati odbojko. Bili niso nihče drug kot moji sosede od doma in bili so presenečeni, ko so me videli tukaj, in tako. Rekli so, da moje domače že skrbi, ker me toliko časa ni in se bojijo, da se mi je kaj zgodilo. Vzeli so me hitro s seboj in me odpeljali in starši so že jokali. Kaj se je zgodilo z njo ne vem, prav pa je, da je ne vidim več, ker na tak način ozdravim in se imam lepo z mislimi, ki so res čiste in mi dajo daleč živeti.

Čisto prepričan v uspeh sem vstopil skozi vhodna vrata in bil kmalu nato presenečen, ker me ni nihče čakal, da sem moral oditi še enkrat ven in poiskati, kje je okno, iz katerega me je bila maloprej nagovorila oseba, in imel sem še nekakšno srečo, ker je bilo na samem vrhu postavljeno in takega ni težko najti, če se le malo vzpneš po hiši, kar sem seveda še vedno popolnoma prepričan storil, da sem se kmalu znašel na vrhu in še pravih vrat ni bilo treba iskati, namreč bila so samo ena. V poletu sem samo vstopil in se ne vem zakaj znašel v veliki temi, ki je bila oskrunjena samo iz stopnišča, ne vem, kaj pa je bilo, da sem vrata kljub tej temni grozi za seboj zaloputnil, in zgledalo je, da sem z odločnostjo prav storil, ker sem takoj nato opazil nasproti priprta vrata sobe, sem si mislil, iz katere je prihajal snop bolj čudne svetlobe, a vseeno bolje kot nič. Priznam, ko je že za mano, kako nepremišljen sem bil, pri vsem početju mi je bila blizu samo skrb za zdravje, in ker se mi je enkrat že zgodilo nekaj podobnega, sem si tiste trenutke govoril, da mi ni treba niti malo skrbeti, a naj vam povem, kako lahko bi jo skupil za vedno in bi me ne bilo več in strinjali se boste, da je le vseeno biti bolje bolan, kot pa da te sploh ni na tem svetu.

Niti malo se torej nisem obotavljal in sem šel naravnost notri. Ko sem vrata korajžno odprl, sem videl pripravljen projektor iz česar sem takoj razbral, da hoče z mano nekdo gledati diapozitive. Seveda nisem zopet na ničesar slabega pomislil, ker mi je glavo napolnjevala samo moja nadležna bolezen in za njo sem bil pripravljen marsikaj storiti, samo da se je rešim. Šel sem bolj globoko v sobo in zadaj sem videl dva stola ob projektorju, od katerih je bil eden, kot se mi je že prej zdelo, zaseden. Na živce mi je šlo, da tiste osebe nisem mogel nikakor razločiti in nisem znal približno oceniti. Rekel sem si, da me je poklicala ženska, spodaj se mi je zdela zaradi velikega nadstropja starejša, toda zdaj se mi ni moglo niti zdeti. Ni bilo težko ugotoviti, da je prazen stol namenjen meni in sem se usedel in sklenil nisem niti počakati, kaj bo, samo prepustil sem se, kar zdaj lahko govorim in se nehote najbrž baham, malo tudi zato, ker zdajšnje dni zelo pazim in gledam, kam hodim.

Najprej je gospa z tankočutnostjo opazila, da že dobro sedim, in mojo pripravljenost in da ne bi zavrla mojega tedaj še neomajane zanimanja, je spustila prvo sliko na platno in bil sem zelo presenečen. Ne morem reči, da sem pričakoval kaj drugega, najbrž tudi ne, da sem sploh kaj pričakoval, najbrž pa sem le moral, ker se mi je potem zdelo neumno čudno in sem samo zijal. Tista prva slika je imela napisano, da se bo gledalo težke čase med leti 1941-5, se pravi našo narodnoosvobodilno borbo. Verjeti je, da me sicer ne bi prav nič motilo, seveda bi moral prej vedeti in se tako razpoložen oziroma pripravljen podal na kaj takega, tukaj pa sem prebledel in bal sem se muk. Motilo me je tudi, da je bila gospa poleg popolnoma tiho, zdelo pa se je, da je navajena, daje ne moti, celo veseli, mogoče celo pomirja. Pri sebi sem si rekel, da mora biti hudo nora, če upa, da bo s tem pomagala meni, ako slučajno le ve za mojo bolezen. Pozneje sem skušal kar najbolje počutiti, namreč spoznal sem, da ne bom mogel prej oditi, dokler ne bo končano in po nekem času sem našel nekaj zanimanja in bolj strpno sedel. Videl sem polno naših partizanov v najtežjih trenutkih in naj bi prepričali smisel gledanja. Res, samo v pretežkih položajih so bili prikazani, medtem ko so bili nasprotniki kar najbolje razpoloženi, ampak je bilo videti vseeno tako, da se jim je po kosteh kar najbolje razpoloženi, ampak je bilo videti vseeno tako, da se jim je po kosteh Zazdelo se mi je, da bom moral po dolgem gledanju na koncu prav gotovo spregovoriti kakšno besedo, narediti kak zaključek, zato sem začel iskati rdečo nit skupaj od česar sem videl in je še teklo neutrudno naprej, da je zgledalo, kot da ne more nikoli zmanjkati. Najbolj mi je hodil v oči sneg, nisem vedel zakaj, potem pa sem ga povezal z letošnjo zimo. In bilo je dobro, da sem se česa takega domislil, ker sem bil prepričan, kako bom razvel gospo poleg. Začel sem prav vtrav govoriti, kako je človek nemočen napram vremenu. Bilo je zaslediti res ogromno slik, kjer so se naši bojevniki mučili v snegu, bili so vsi premraženi, zraven tega da so bili lačni in se ve, kako je v takem stanju težko vzdržati, a ne da bi se samo gibal, tudi to bi bilo seveda več kot dovolj, morali so se tudi boriti, tako kje prespati in zelo dolgo. Mogoče tega ne bi opazil tako nazorno, če ne bi bili sovražniki prikazani v lahkih položajih, skorajda zelo lahkili, saj so bili zelo oblečeni in misliš si lahko poleg, kako dobro so bili preskrbljeni, pa saj vsi vemo, ker se učimo in je prav vedeti. In so bili tudi prikazani nekam bolj mirno, bolj v zaprtih prostorih, še enkrat rečem, dalo se je videti pretiran smeh, a bil je strah. Ženski tam sem začel malo manj kot z govorom in ne bi se mi zdelo vredno omembe, če bi ne bil prepričan v uspeh. Začnem tako govoriti, kakšno smolo so imeli partizani, če pogledaš letošnjo zimo, letos ni bilo nikjer snega in nikjer se ni dalo spuščati po belih smučinah in zamislite si, o le kako prav bi to prišlo med osvobodilnim bojem, ker se našim bojevnikom ne bi bilo treba tako mučiti in bi še bolj zlahka naklestili presnetega sovražnika, ki je divjal po naši ljubi deželi. Je verjetno, da sem ga polomil, ko sem dodal, kako so ubogi tudi naši smučarji in še posebej tisti med njimi, ki so dali vojna leta skozi, ko ne morejo niti zdaj priti na svoj račun. Še smučati se ne morejo ubogi reveži in nadaljeval sem, le zakaj je človek nemočen, saj ne more vremenu niti za hipec ukazati, niti za hipec noče biti tako, kot hoče, in večkrat se celo zdi, da je ravno obratno in dela človeku škodo. Spet sem ga polomil, ko sem začel govoriti koliko več življenj je šlo zaradi tega in kakšna gospodarska škoda je nastala zaradi nezadostnosti turizma, ker saj kolikor vem, so bili vsi gostinski prostori večinoma nezasedeni in tudi smučarske naprave niso mogle normalno obratovati. Ne vem, kakšen vpliv je imelo na koncu, ko sem z povzdignjenim glasom zelo prepričano in zavedno dejal, da je treba zato in mogoče prav zaradi tega še bolj spoštovati trpljenje ljudi za zmago, ki jo danes vsi skupaj uživamo in v kateri se počutimo prav dobro in niti ne vidimo več preteklih zaslug.

Nekako na takšen način sem končal, se mi zdi, res pa je, da dobro ne vem, ker se mi zdi, da sem tukaj nekje postal čisto zmešan, in ne vem več jasno, kaj se je bilo zgodilo na začetku, samo še tega se spominjam, da sem zaslišal miglanje zvončka in seveda sem bil prepričan, da ga je potresla oseba poleg, potem pa sem bil naenkrat v zelo nevarnem, in če se samo takole spomnim, zelo napetem položaju, iz katerega ne vem dobro, kako le neki sem se zmazal. Po tistem zvončkanju sem najprej in to je bilo tudi vse, videl, kako se je soba nenadoma razsvetlila in kako so vanjo vdrl do zob oboroženi ljudje in bili temu tudi primerno oblečeni, ampak vseeno nisem prepričan, če se je moglo zgoditi tako hitro, najbrž bo držalo, da zaradi presenečenja, ki pa tudi ne vem, zakaj je bilo tako veliko, vse skupaj preveč naglo nastalo. Komaj sem dihal, ker so se zelo streljali in hudo je ropotalo, da nisem vedel, kaj bi, saj se kaj takega ne zgodi človeku vsak dan in še tako. Čudno je bilo gledati, ko sem po nekem času bil že bolj pri sebi, da so bili vsi moški in tudi uniforme so bile take, kot da bi pripadale istim, zato čisto res ne vem, zakaj je bilo potrebno toliko hrupa, seveda pa je tako bilo in nisem mogel pomagati. Bili pa so tudi zelo divji in strašno je pokalo in bilo je čudno, ker še v nobenem boju nisem videl, da bi se bilo možno streljati od tako blizu, saj so bili vsakebi manj kot pol metra in tudi, kako presneto, da ni še nihče obležal pri vsem hrupu, da sem končno že o vsem podvomil in si mislil, da gre za kakšno nesramno igro, ki mi seveda ni ugajala, samo s še večjim strahom in obupom me je navdajala, in če bi bilo res tako, ne bi bilo prav nič lepo, če bi meni kaj takega zagodli. Gotovo je, da sem take misli takoj ovrgel, ker je predolgo trajalo in potem je k meni stopil neki gospod, drugače mu ne morem reči, namreč prej sem bil zunaj in ni šlo za nobeno vojskovanje še in v tem kratkem času tudi malo verjetno, da bi se kaj takega pripetilo, skratka ne morem reči, da je bil vojak. Začel mi je nekaj na hitro razlagati, razumel sem ga zaradi vžičenja šele ko mi je nekajkrat ponovil. Bilo je tudi, da sem imel v rokah že posajeno neko veliko orožje, spomnil sem se, da mi je tisti gospod, ki pa res ni imel prav nobene kravate, ampak zelo strogo uniformo in nobenega nasmeha, kot jih imajo gospodje, ampak vojaško strogost, povedal, kako z njim ravnati. Bil je od vseh, kolikor sem jih utegnil spoznati, najbolj dober, samo vemo, kaj naredi orožje iz človeka. Spomnim se, kako zelo mi je kazal na kopito, bilo pa je kopito strojnice, in govoril, da tam svetli v malem okencu lučka, na žalost samo na vsake nekaj časa in takrat lahko neusmiljeno streljam. Šele zdaj se spomnim, da je mogoče prav zato tako ropotalo, ker so imeli vsi zelo nevarna orožja, kje neki navadne puške, ki bi bile tukaj zelo uboge. Gospod je potem streljal nasproti mene, jaz pa sem kar držal na sprožilec, potem se je naenkrat prižgala lučka in roke so se mi zatresle, ker so skozi cev sunkovito prišli rafali in bilo mi je samo še to, da jih usmerim v ljudi. Kakor se je hitro dogajalo, sem bil tudi presenečen, ko so uhajali ven metki, tudi ko ni gorela lučka in prav takrat najbolj hrupno in tako sem še bolj čvrsto usmeril v cilj, ljudje pa so padali in biti so morali zelo krvavi, boj za obstanek je pač tak. Tisti gospod, ki mi je dal orožje, je začel nekaj kričati in zdaj mislim, da me je opozarjal, naj neham. Prst se mi je še močneje oklenil petelina in po gospodovih besedah sem obrnil cev v njega in metki so ga spodnesli, da je,

BOLEZNI

Milan Kleč

stran IX

Čeprav mnogi znanstveniki odkrito podpirajo ali pa bi bili pripravljeni sprejeti evgenično politiko, ki bi jo financirala država, je malo verjetno, da bi za zdaj lahko tako politiko v ZDA tudi uzakonili. Nižji sloji in nebelo prebivalstvo se bi uprlo vsakemu programu, ki želi kontrolo populacije po omejevanju rojstev, najbrž pa tudi omejenim indirektnim evgeničnim programom (posveto-vanje in preverjanje) in razvoju „biološke revolucije“ sploh.

Prvi koraki h genetski kontroli družbe bojo najbrž zelo skromni. Že zdaj v mnogih bolnicah v ZDA vsakodnevno odločajo o genetski vrednosti bodočih ljudi (amniocenteza) in s tem bojo mnogim staršem gotovo prihranjeni težki trenutki. Čim bolj pa se bo število nepravilnosti, ki jih je mogoče diagnosticirati z amniocentezo, povečevalo, tem več fetusov bo abortiranih na temelju sodbe zdravnika ali staršev. Te sodbe bojo brez dvoma odražale dominantna medicinska stališča določenega trenutka in stališča dominantnih slojev družbe („nižji“ sloji ne pišejo v medicinske časopise). Razpon teh sodb bo segal od priporočil za splavitev pri jasno definiranih defektih (mongoloidnost) preko zelo meglenih (shizofrenija) do npr. nizkega IQ.

Ker bojo te sodbe predvsem rezultat „individualnih“ odločitev, družba v najširšem smislu besede sploh ne bo imela možnosti soodločanja. O problematiki ne bo javne razprave, a kljub temu bo zbir posamičnih odločitev formiral nove družbene parametre o genetski vrednosti ljudi. Vsaka nova tehnika bo najbrž oznanjena kot nov korak medicine v službi Človeštva in tako bo zelo malo razlogov za kritiko njene celotne usmeritve. Do spremembe bo prišlo postopoma; četudi novo družbeno vrednotenje ne bo uzakonjeno, bo le omogočilo nove in močnejše evgenične tehnike. Evgeniki bojo javnost privajali na vedno nove dosežke. Nezadovoljne delavce bojo spomnili na možnost, da jih pri delu zamenjujejo polčloveški, poslušni imbecili, materam, ki žive od podpore, bojo predlagali sterilizacijo ali pa da bi za denar nosile in rodile otroke višjim slojem itn. Tehnični napredek bo omogočal boljše izvedbo, o vsem pa bo razpravljalo ozek krog znanstvenih in političnih ekspertov.

V zadnjih 10 do 15 letih se je močno okreplil protest proti neenakostim ameriškega politično-ekonomskega sistema. Vlada teh neenakosti ni uspela odpraviti, hkrati pa je v zadnjih petih letih močno povečala naložbe v fonde, namenjene raziskavam, ki naj bi pokazale, da so individualni problemi vzrok družbenim. Ni presenetljivo, da ob tem raste število znanstvenikov, ki iščejo vzroke naših problemov v bioloških ali genetskih defektih posameznikov ali razredov. Zdravnika V. Mard in W. Sweet iz Neuro-Research Foundation (ki se ukvarja z „diagnosticiranjem in zdravljenjem oseb s šibko kontrolo nevarnih impulzov“) sta po nemirih v Detroitu 1.1967 poslala Časopisu ameriškega medicinskega združenja pismo, v katerem sta izjavila, da se „izgredniki niso mogli upreti skušnjavi po neoviranem nasilju“. Menila sta, da bi bilo treba take ljudi zdraviti z možganskimi operacijami (psihokirurgija). Njun projekt je s sto tisoč dolarji dotiral U.S. Justice Department. Seveda ni dvoma, da ima nasilje družbene in ekonomske korenine. Predlogi nekaterih zdravnikov, naj bi z zdravili blažili simptome „nasilne manjšine“ kvečjemu vzbujajo sum, da so tudi njihovi fondi dotirani.

Kljub očitnim in legitimnim vzrokom družbenih nemirov državna politika še vedno na več načinov podpira raziskave, katerih skupna točka je obtoževati žrtve. Po njihovem je družbena ureditev nedolžna, krivi so posamezniki in nekateri sloji družbe. Selektivno razmnoževanje, otroci iz epruvete ipd. v tem primeru postanejo logični instrumentarij „družbenega napredka“.

BIOLOŠKA REVOLUCIJA

Stari evgeniki so se zaradi pomanjkanja podatkov o naravi in funkciji dednostnega materiala pri preoblačenju svojih teorij v znanstveno terminologijo zatekli k psihologiji, antropologiji in medicini. Genetiko postavlja v prvi plan biološka revolucija, ki se je začela v času druge svetovne vojne. Težnja po izvajanju kompleksnih bilolških raziskav na enostavnejše komponente je prišla najbolj do izraza v molekularni biologiji, ki pojasnjuje življenje skozi fizikalno in kemijsko terminologijo. V tem času je bila odkrita struktura genetske substance DNA, možnost njene popolne replikacije v virusih in njeno kodiranje za druge snovi v vseh celicah živih organizmov. Obvladano je spajanje celic različnih vrst vretenčarjev, presajanje celičnih jeder z ene celice na drugo. Znamo pripraviti jajčeca k množitvi, jih presaditi in usposobiti embrio za rast izven telesa. Poleg hormonskih kontracepcijskih sredstev so bila odkrita mnoga psihoaktivna zdravila, ki lahko reproducirajo

simptome mnogih bolezni, tako da se z njihovim jemanjem in z električno stimulacijo možganov privajamo na zavestne modifikacije našega razpoloženja in obnašanja.

Vzporedno s tem se pojavljajo novi poskusi, da bi razložili družbo in zgodovino biološko, pri čemer biološko evolucijo človeške vrste identificirajo z njeno kulturno evolucijo (Konrad Lorenz: On Agression, Desmond Morris: The Naked Ape, Elaine Morgan: The Descent of Woman). Vse poudarjajo, da je človek žival in da so vsi večji družbeni problemi nasledstvo živalskih instinktov. Kultura je iz te slike umetno odstranjena in ostane le biologija, pojmovana kot usoda (zakonov fizike, kemije in genetike pač ni moč spreminjati). S tem „znanstvenim“ svetovnim nazorom molekularni biologi direktno ali indirektno podpirajo hotenja starih evgenikov. Nobelovec Salvador Luria nas spominja na vizijo prihodnosti, kot jo je videl pionir genetike Hermann Muller (prvi predlagalec spremne banke): „Muller je predočil človeštvu vizijo lepše bodočnosti, ko bo človek, eksperimentirajoč na sebi in svojem potomstvu, v razsvetljenem duhu znanstvenega raziskovanja in družbene pravičnosti z izbiro ustvaril boljše in racionalnejše generacije“.

DRUŽBENA VLOGA ZNANOSTI

Dosežki in možnosti biološke revolucije spreminjajo koncepcijo o našem telesu in o nas samih, torej tudi naše mišljenje in naš način življenja. Kako bo molekularna biologija kot nova sila, ki spreminja svet, uporabljena, je odvisno predvsem od družbenih ciljev, za katere se bomo opredelili in pa od tega, kdo kontrolira znanost in tehnologijo, ki bi z njima te cilje dosegli.

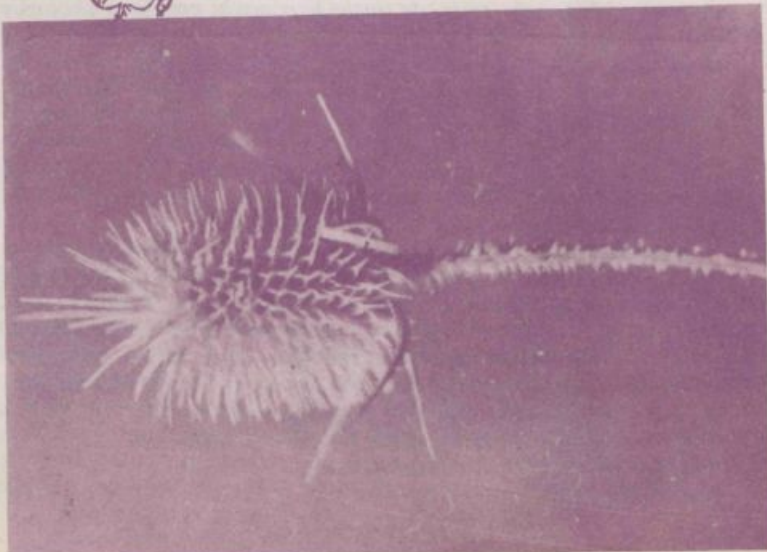
V ZDA nad polovico vseh državnih raziskovalnih projektov in programov financira vojska, večino tistih raziskav, ki se ne opravljajo v vojaške namene, pa subvencionirajo velike korporacije. Očitni cilji tistih, ki upravljajo družbo, so povečanje in zaščita privatnega profita, monopolizacija tržišča in ohranjanje reda in miru na delovnem mestu.

Mnogo je dokazov za to, da je vrsta znanstvenega dela odvisna od družbene strukture. ZDA so pognale v tek velikan-ske projekte: projekt Manhattan za izgradnjo atomske bombe, konstruiranje priprav za odkrivanje sovražnikov med vietnamsko vojno itn., kjer so bile uporabljene najnaprednejše fizikalne teorije. Mnoge inovacije v industriji se pojavijo po stavkah – da bi bile kompanije manj odvisne od delovne sile (nedavne stavke farmlarskih delavcev so pripeljale do uporabe novih rastlinskih vrst in novih strojev za pobiranje posevkov). Študentski nemiri, upori v getih in protivojne demonstracije so vzbudile pozornost stotokovnjakov za nasilje in izumili so vrsto novih naprav za kontrolo neposlušnosti doma in v svetu.

Krasni novi svet bioloških revolucionarjev, evgenikov in genetskih inženirjev je le projekcija predsodkov, bojazni in oblastizelnosti dominantnega družbenega razreda. Znanost lahko mnogo pripomore k upravičevanju politike močne manjšine; zadovoljuje njene potrebe, zdravi njene bolezni in vodi njene vojne. Ne more pa zamenjati volje ljudstva, kar je pokazala vietnamska vojna. Ko se bo ameriško ljudstvo po vzoru vietnamskega odločilo za pravico, svobodo in srečo za vse, bo znanost v njegovih rokah postala močno orožje v spreminjanju sveta.

Prevod in priredba J.V.

popolnoma nesprejemljive.

V TRIBUNU (st. 23-24, 1973/74) je bil objavljen članek Hansa Magnusa Enzensberga: Kritika politične ekologije. V delu tega članka je samo mimogrede omenjena polemika med Barry Dommonerom in Paulom Ehrlichom. Prvi zagovarja trditev, da je ključni faktor moderne ekologije industrijska tehnologija, medtem ko smatra Ehrlich populacijo za ključni faktor. V bistvu pa tu ne gre samo za nasprotna elementa dveh izoliranih problemov. Tu je govora o mnogo širših bistveno različnih načinih pojmovanja ekologije. Če Dommoner zanemarija populacijo na račun industrijske tehnologije, to pomeni, da negira njeno primarnost. To pa je ravno tisto, kar Ehrlich uporno trdi: za njega je „Populacijska bomba“, „bog i batina“ sodobne ekologije. Iz tega je kajpada lahko potegniti zaključek, da je Paul Ehrlich zagovornik baby-pill ekologije, ter ni spričo tega niti najmanj čudno, da so Ehrlichovi orientaciji pred nedavnim pripisali epitet neomalthuzianizma. Vsa čast Paulu Ehrlichu za ustvarjanje moderne ekološke metodologije, vendar pa to še ne zadostuje, da bi ga slepo postavili na pedestal sodobne ekologije.

Majhen odmik: zgoraj je spominjano ime Hansa Magnusa Enzensberga. Danes je on nedvomno najdalekovidnejši in najbolj celoviti ekološki mislec. Njegov, za ekologijo edinstven način gledanja, da vse oceni z vseh aspektov, ter pri številnih problemih ostaja tudi namerno nevtralen (npr. nasprotno kot Paul Ehrlich, ki naravnost boluje od kompleksov babypilizma), pokazuje nek zanimiv cilj. Kot je videti si je Enzensberg postavil za cilj, da najde čvrste vezi med številnimi trditvami eko-stališč.

Skozi analizo vpliva in delovanja misli Paula Ehrliche smo se dotaknili nekega drugega, in v ekologiji najbolj pogosto uporabljenega motiva, motiva tehnokratizma. Vtis imam, da se je v silni eksploataciji tega motiva pozabilo na nek njegov zelo pomemben moment, na tehnokratizem v sami ekologiji. Prav ta tehnokratizem je eden izmed ključnih potiskovalcev ekologije, in kadar nam je to jasno, fah-idiotizem. Fah-idiotizem je prava bolezen te naše tehnične civilizacije (danes se je tu tudi ni težko ugotoviti, kaj počenja tehnokratizem v sami ekologiji (trdim, da se je tudi sam P. Ehrlich približal tehnokratizmu zaradi svojega konformističnega shematzma). Zamisljati tehniko brez tehnokratizma v današnjem ideološkem odnosu moči pomeni nesmisel A-kategorije.

Pri nas smo že zdavnaj uvideli, da je treba iskati osnovne korene tehnokratizma že na samih fakultetah (ne bi se sedaj izgubljal v tem, kako že hierarhična razdelitev znanstvenega kadra predstavlja za ta namen izredno plodna tla). Nekoliko oddaljeni faktor, ki tvori t tehnokratizmom idealno zvezo, predstavlja že prej omenjeni fah-idiotizem. Fah-idiotizem je prava bolezen te naše tehnične civilizacije (danes se je tu prišlo tako daleč, da celo družboslovne znanosti, ki so bile dolgo časa za to imune, dobivajo vse bolj ta fah-idiotiski karakter).

In kakšno življenjsko stališče nam je pričakovati od teh fah-idiotov? Edina alternativa je konformizem. Tista izrabljena fraza: Vzemi, kar ti življenje ponuja! je idealna deviza fah-idiotskega pogleda na svet. Fah-idiot je prepričan da razume svet okoli sebe, ker ga drugačnega tudi zamisliti ne more. Za njega so osebna sreča, življenjski standard, čim manjša inflacija, gramskost potrošniške civilizacije, ... osnovni imperativi uspešnega življenja. Fah-idiot je prepričan, da je intelektualec, ker izenačuje fakultetno diplomu z intelektualno. Vendar pa Fah-idiot ne more biti intelektualec, ker je osnova intelektualizma vendarle kreativnost, kar pa je za njega neka čudna, tuja zahteva. Meni se zdi tragikomično bedasto dejstvo, da ima nek klasičen primer fah-idiotiske fakultete (beri strojništvo) čisto holistični karakter (beri kibernetiko).

Šele ko vse to nekoliko premeljemo, vidimo, zoper kakšne konformistične moči se vse mora boriti ekologija. Zato ekologija P. Ehrliche in njegovim podobne lahko razmetavajo s številnimi podatki kolikor hočejo, vendar je to kljub vsemu dolgočasen posel, prazno početje. Takšno slepo zračanje z brozgo današnje civilizacije je mogoče razbiti samo z vzgajanjem ideološko angažiranega človeka. Glede na to, da je to za P. Ehrliche „španska vas“, nima tudi njegova koncepcija ekologije nobene perspektive. Potrebno je tudi na samih fakultetah radikalno likvidirati ta fah-idiotizem. Tu je to še možno, kajti že formiranega fah-idiota je neprimerno težje spremeniti, saj, ne samo da je apolitičen, ampak se naravnost panično boji politike, — verjetno že nagonsko sluti, da bi mu lahko (politika) porušila vse iluzije.

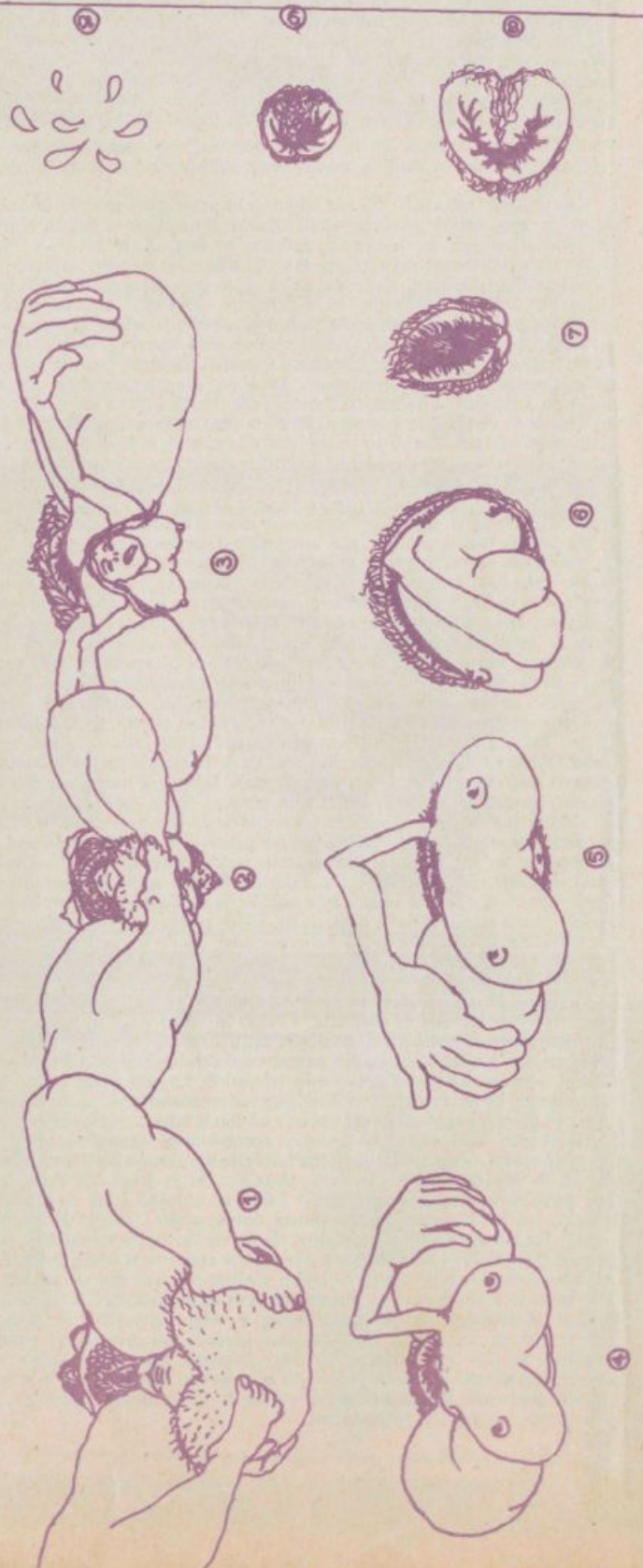
Iz nakazanega „izbija na svetlo“ neka druga in drugačna ekologija, bistveno oddaljena od vzrokov, ki so jo ustvarili, ter bistveno oddaljena od enostranskosti današnjih interpretacij. To je ekologija z malo decibelov in odstotkov, ekologija, v kateri je tehnika prezentna v tolikšni meri, da je z njo moč pojasniti tisto drugo. Očitno dobiva ekologija mesijanski karakter, vendar pa — v kakšni meri bo Mesija — to je docela odvisno od nas samih.

prevedel J. S.

Literatura:

1. M. Haller, *Eugenics: Hereditarian Attitudes in American Thought*, Rutgers Univ. Press, 1963.
2. J. Mercer, *IQ: The Lethal Label*, *Psychology Today*, sept. 1972.
3. A. R. Jensen, *Educability and Group Differences*, Harper and Row, 1973.
4. R. Herrnstein, *IQ*, *Atlantic Monthly*, sept. 1971.
5. L. Kamin, *Heredity, Intelligence, Politics and Psychology*, E.P.A.C.
6. J. Fletcher, *Ethical Aspects of Genetic Controls*, *New England Journal of Medicine*, 776, 1971.
7. B. D. Davis, *Genetic Engineering: Threat or Promise*, *Harvard Medical Area Newsletter*, 4, 1970.
8. P. Ramsey, *Fabricated Man: The Ethics of Genetic Control*, Yale University Press 1970.

Ta LITERATURA je literatura za tekst Genetsko inženirstvo v prejšnji številki (10–11). Pomotoma izpuščena.

POJASNILO K Sprehajanju...

Avtor se spušta na področje, ki je bilo v ljubljanskih razpravah ob konstituiranju organizacije ZSMS načelno razčiščeno in pojasnjeno. Vendar se bodo po sprejetju Zakona o visokem šolstvu v udejanjanju posameznih členov gotovo pokazale napake in nerazumevanje razlik med politično organiziranostjo študentov in samoupravnim „udejstvovanjem“ VSEH na LVZ. Sedanja praksa npr. na FF v Ljubljani, predvsem na ravni fakultetnih organov in zastopnosti študentov v njih, kaže ravno na to nerazumevanje sprejetih izhodišč v ZSMS in na akcijsko nemoč posameznih osnovnih organizacij, da bi delovale v svetih letnikov, oddelkov, na zborih študentov in v „nedeljivi in enotni samoupravi“.

Uredništvo ne misli v prvi plan postavljati dilem in dogodkov v ostalih jugoslovanskih univerzitetnih središčih, v kolikor ne zadevajo tudi dilem in dogodkov iz naše prakse.

za uredništvo spisal Jože Škrli

Ognjen NIKOLIĆ

MOŽNOSTI IN POTISKOVANJA EKOLOGIJE

Skoraj vsak tekst, ki govori o ekologiji, začenja z njeno definicijo. Iz tega lahko potegnemo pameten zaključek: v kolikšni meri je v javnosti razširjeno nepoznavanje ekologije, oz. v kolikšni meri je v javnosti razširjeno napačno mišljenje o ekologiji. Ne nameravam začeti na takšen, da tako rečem klasičen način, kajti vsa ta razmišljanja ne vsebujejo enotne in skupne definicije, ampak pravi gozd nevmakanih lingvističnih umotvorov. Ta množica neidentičnih (čestokrat tudi nasprotujočih si) definicij zelo ilustrativno kaže na razhajanja mišljenja o ekologiji že v njihovem začetku. Tako nimam niti najmanjšega namena razmišljati o nekem stavku, ki bi npr. vseboval celoto pričujočega teksta. Bolj nagibam k spontanemu osvetljevanju celotnega problema ter tako potencirati razmišljanje, ne pa kombinirati definicije (kar je ravno danes nenavadno v modi), trdeč, katera je točna in katera ni.

Celoten problem večpomenskega pojmovanja in razlaganja vloge ekologije v sodobni civilizaciji datira že v njenem začetku, v prejšnjem stoletju. Na samem začetku konstituiranja ekologije kot (relativno rečeno) samostojne znanosti, je bila obravnavana kot del biologije, oz. točneje, kot del zoologije. Torej kot čista prirodoslovna znanost. Šeasoma pa je postajalo vse bolj očitno, da namen njenega obstoja ni biološke narave, da ni ustvarjena zato, da ublažuje posledice pomanjkljive narave, marveč kot posledica navzkrižnih ideoloških koncepcij, ki so tedaj začele razsajati po tem planetu. Danes lahko ekologijo smatramo tako za prirodoslovno kot za humanistično znanost. Njeno današnje bivanje se kaže v iskanju odnosa med neko ideološko koncepcijo in tistega, od nje odtujenega dela prirodoslovne inteligence. S tem dobiva njena vloga vse bolj holistični karakter (če bi se npr. naredila top-lestevica holističnih znanosti, pripada ekologiji nedvomno prvo mesto, druga je kibernetika).

Ravno to, holistično širjenje ekologije, pa je postalo vzrok za vse pogostejše in razboritejše podtikanje polen takšni usmeritvi.

Vzrok za opuščanje „tehnične“ usmeritve ekologije je dokaj enostaven. Pokazalo se je, da imajo le osnovni problemi ekologije svojo posledico v luči tehničnega problema, da pa je vzrok v ideoloških vrenjih in razdvojenosti planeta Zemlje. Glede na dejstvo, da je takšna ideološka razdvojenost prisotna tudi danes, vidimo da pa v tem osnovni vzrok za podvojena mišljenja o današnji vlogi ekologije. Mislim, da bi bilo odveč govoriti o karakterju današnje ideološke razdvojenosti sveta, ker menimo, da bi bilo mnogo koristneje osvetliti „taktike“ posameznih strani (skozi taktiko se lahko odkrije tudi karakter).

Kot ilustracijo vzemimo našo deželo. V zadnjem času se pričanja intenzivne raziskovati domačo eko-problematiko. Glede na okoliščine, da smo bili v solidnem zaostanku za tistimi, ki so to ne samo prej ugledali, ampak so imeli tudi boljše materialne in kadrovske možnosti, da prej začnejo, smo začeli tudi sami asimilirati njihove izkušnje. In tako smo prav kmalu uvideli, da je to napačna metoda, saj niti ena ekološka koncepcija ni bila primerna za naše razmere. Roko na srce: spoznanje, da se moramo nasloniti na naše lastne sile, predstavlja za sedaj naš največji uspeh, vendar pa dlje od tega nismo prišli. To spoznanje smo konec

koncev tudi premalo materializirali. Imam vtis, da še nismo v popolnosti dojeli najučinkovitejšega načina ekološkega delovanja, in to delovanja, kot se kaže skozi ekološko vzgojo vsakega člana našega socialističnega sistema. Preveč smo se zapletli v inercijo lastne posplošenosti ekoloških problemov, medtem ko ji je naša subjektivizacija komajda pričela slediti. Da to ponazorim z vzgajanjem našega ekološkega kadra: v ekološkem smislu ni problemov (ho! pozabljam, da so tudi tu trljaji), vendar pa smo v načinu vzgajanja še daleč proč od edinstvenosti ideološkega koncepta. Glede na majhnost naše dežele je popolnoma razumljivo, da je tudi tisti del prebivalstva, ki je ekološko vzgojen, tudi sam (procentualno) zelo majhen. Neposredna posledica tega je seveda majhno izkustveno, ekološko znanje. Zaradi tega smo tudi prisiljeni posluževati se tujih izkustev (najbolj pogosto tistih, ki so ideološko nesprejemljiva), ter jih instinktivno prilagajati. Konkretizirano: naši ekološki kadri se vzgajajo z ameriškimi učbeniki. Med njimi je najbolj izkoriščen Paul Erlich (o katerem bo v tekstu še govora), kar pa smatram za nevzdržen nesmisel. Da malo pomirim. Tudi mnoge druge dežele so prisiljene konstruirati lastno izkušnjo ravno na ameriški. Trdim, da ni niti malo slučajno, da imajo ravno ZDA najmočnejšo (kvantitativno) ekologijo. V ZDA so določeni krogi dojeli kot neizbežno dejstvo, da predstavlja ekološka usmeritev, ki nasprotuje njihovi kvantitativni moči, neposreden odgovor ideološkega odbijanja.

Toliko o tem! Poglejmo zdaj našo taktiko za populariziranje ekologije. Že prej smo omenili, da ima ekologija holistični značaj, kar od ekologije –popolnoma razumljivo– zahteva humanistično-tehnično vsestranskost. Ko sem poslušal naše številne ekologe, sem dobil vtis, da je dovršen del teh ekologov fah-idiotsko orientiran (da se kdo ne bi užalil, izraz ni moj, vendar pa takšno polarizacijo ekologije točno definira).

Konkretizirajmo to z opisom javnega delovanja naših ekologov. Njihovi priljubljeni mediji so radio in tisk (kar je na masovnost teh dveh medijev tudi zelo koristno), vendar pa je izkoriščanje možnosti, ki jih nudita radio in tisk, dejansko minimalno. Vse skupaj je zvedeno v glavnem na različno objavljane patetičnih figuric uničene narave in „alarmantnih“ podatkov o % tega pa tega, in tistega drugega.

In kaj je posledica vsega tega? To, da se je v javnosti utrdilo mišljenje, da je ekologija tehnična znanost (ta beseda „tehnična“ je zelo bistvena), ki budno pazi, da se ne zadušimo v lastnem smetišču. Seveda, naši ekologi niso toliko neumni, da ne bi opazili, da dobiva javnost drugačen vtis in ne tistega, ki ga oni želijo (njihova beseda je zgolj klic nemočnega), hkrati pa ne vidijo, da so za to sami krivi. Krivi zato, ker nimajo dovolj poguma, da se spoprimejo z konformizmom javnosti, kajti eno je govoriti o škodljivosti avtomobilov, drugo pa brez govorčenja vse te avtomobile vreči na odpad, ne upoštevajoč mišljenja voznikov.

Konformizem! Ključni potiskovalec ekologije. Vse ekološke zamisli na papirju že pri besedni prezentaciji zadevajo ob ta debel zid. Vendar pa to ni trdnjava (v organizacijskem smislu) kolektivne narave. To obkroža vsakega posameznega človeka, in glej nesmisel: človek je postal v taki meri konformist, da pričanja verovatni v njegovo biološko nujnost. To je osnovni vzrok, da ekološke interpretacije o zgrešenem smislu kolektivne narave. To je osnovni vzrok, da ekološke interpretacije o zgrešenem pojmovanju smisla potrošniške civilizacije, o popolnoma relativnem pomenu življenjskega standarda ter o iluzornem in egoističnem pojmovanju osebne sreče, že pri prvem koraku praktične realizacije zadevajo na ta zid. Vzrok je že klasična napaka ekologov: Morajo nehati govoriti „lahko tudi tako“... in začeti „mora tako“...

Seveda, splošno prisotni konformistični pogled na svet predstavlja za določena ideološka pojmovanja vloge ekologije idealen teren za spletkarjenje. To taktiko prakticirajo številne ameriške šole (ponovno Paul Erlich). Mahiniranje na takšen način se v glavnem zreducira na serviranje številnih (torej suhoparnih) podatkov brez neke globlje analize, kar je posledica prav teh zgolj navedenih podatkov. Konformistična javnost sprejema te podatke z trenutnim vznemirjenjem, (brez nekega globljega občutka) in potem na njih tudi pozabi. Tako pojmovanje ekologije bi lahko z drugimi besedami imenovali „Ameriška politika“. Primer takšne, „ameriške politike“ bi lahko videli na nedavni konferenci o svetovnem prebivalstvu v Bukarešti. Ameriška delegacija se je zavzemala za ekologijo baby-pilule. Kdo bi v tem primeru lažje prišel „skozi“, ni potrebno niti omenjati.

Tu pridemo do P. Erlicha, človeka, ki se ga smatra za klasika ekologije; do tega naslova pa je prišel po zaslugi ameriške ekološke politike. Zato sem malo prej tudi rekel, da je prava sramota, da se knjige, kot so: *Population Bomb*, *Human Ecology*, *How to Be a Survivor*,... (vse Paul Erlich), obravnavajo kot klasična dela ekologije. Te knjige so za naše ideološko pojmovanje ekologije

ZAHVALA BLAGODEJNIM VPLIVOM POLNE LUNE

Razvoj znanosti je proces, v katerem se svetost sveta sprevrača v njegovo profanost. Zdi se, kot bi mistika postajala nemogoča, kajti razum izgublja nekdanjo spiritualnost. Tako se dogaja, da je racionalizirana totalnost sopotnik praznine v srcu iz katere se rojuje nova mistika. Predmet in način mistificiranja se spreminja, kajti razum je izgubil preveč subtilnosti, da bi še bil sposoben dojemati izven svojega absolutiziranega sveta abstraktno, gole biti. Tako so tisti, ki najbolj vneto napadajo mysticizem, pravzaprav vile rojenice najpopolnejše mistike, kar jih je kdaj koli bilo. Stara mistika je mistificirala svet (objekt duha), nova mistika mistificira človeka (subjekt duha). Stara mistika je um še lahko brzdala, čeprav se je mnogokrat znorela v ognju in krvi. Nove mistike pa ne bo mogoče brzdati, ker bo sama postala tisto, kar jo je nekoč brzdalo. Doživljanje sveta se nikakor ne more zadovoljiti le z razumom. Emocionalnost pa je v svetu sodobne tehnike in vlade ideologij kot odnos človeka do soljudi in do narave nemogoča. V doživljanju življenja odgovarjamo na obstoječe z mistifikacijo nas samih. Profanost sveta je torej postala pogoj nove mistike. Nasproti materialnemu, če ne v resnici, pa vsaj na videz docela razloženemu svetu, taka je namreč metoda mišljenja, obvladanemu z naravnimi silami in policijo, je prostora samo za ljudi, ki notranje doživljajo vest in zavest s svojo domišljijo. Irealnost zadobi realnost notranjega iskustva. Realnost pa irealnost; ker je več ne doživljamo, ni več naš predmet. Tako se realnost kljub raciji ponovno sprevača v mit; vse zunanje se odmika od človeka in zadobiva podobo, ki jo je že nekoč imelo. Postaja odmaknjen kozmos, s svojsko harmonijo, popolnoma neodvisen od človeka, ki ga nemočno opazuje – tako kot je nekoč Pitagora občudoval daljne zvezde in prisluškoval vesoljskim harmonijam, da bi o njih domislil mit, tako sodobnik molče sprejema svet, da bi zgolj z močjo svoje subtilnosti vso stvar bil sposoben sprejeti kot mit.

Kaj je lepše od sanj? Če so lahko celo perverzne, grde in hudobne, so dobre in lepe, kajti v nič niso vpete. Zadovoljitev, ki jo je nekdanj romantika nahajala v sanjah in blodnjah zavesti, je nam dana le še v blodnjah podzavesti. Sebičnost meščanstva tako ni bila odpravljena, odpravljen pa je bil romantični meščan, namesto njega se je pojavil neromantični meščan. Namesto človeka z vestjo in iskričeno zavestjo, imamo človeka z neiskrivičeno zavestjo brez vesti. Dobro je; dokler še lahko sanjamo o rožah, ljubezni, soncu in podobnih stvarih, toliko časa bomo te stvari še doživljali. Toda, kakor je v romantiki meščanstva zavest potisnila v ozadje vest, zaradi svoje popačenosti in nerealnosti, tako se utegne pripetiti, da se svet sanjskega umakne popačenosti perverzne. Neiskrivičena zavest je popolna, saj biva brez vesti – prav zato pa ni ne dobra, ne lepa, popolnost se izraža v njeni pokvarjenosti. Lepo in dobro ostajata predmeta le še v sanjah. Pa še tu sta ogrožena, kajti sanje se lahko kaj hitro sprevržejo v moro in halucinacije. Ironija je, da tudi ti dve nista v nič vpeti. Človek bo vedno nahajal zadovoljevanje v neki irealnosti. Le-ta se iz zavesti seli v podzavest in je slika realnosti. Žal pa se celo sanje ne morejo izogniti krutim spremembam. Bojim se, da postaja tudi irealnost, tako kot realnost, perverzna.

Variiranje pojma svobode vključuje tudi element volje. Svoboda se v tem smislu kaže kot: Delam to, kar hočem, v nasprotju z delam to kar moram. Sofizem te definicije nam razkriva Rimsko pravo, ki prisile v tem smislu ne upošteva, kajti: „Prisiljen sem hotel“ Navsezadnje je res vseeno zakaj hočeš. Tako je meja med moram in hočem zabrisana in to je tudi eden temeljev mobilizacije množic. Žal so le redki ljudje, ali pa jih sploh ni, ki bi kot dobri vojak Svejte te vrste svobodno voljo prenašali z blaženim mirom. Pristajanje na prisilo se izraža v pogledih žalostno okroglih, resigniranih oči, ali v sarkazmu grupe TNT. Žalostni ljudje so navadno zlobni, kajti žalost je mati zlobe. Težje je živeti v „božjem kraljestvu“ kljub temu, da nisi reven na duhu (Tomaž Akvinski: „Revnih na duhu je božje kraljestvo“) Vedno se je namreč dogajalo, da je bila modrost mati žalosti. Z ramo ob rami gredo zžalost, spoznanje, nemoč, cinizem in trpljenje svojo pot. Cinizem, ki je bil od nekdanj velika ljubezen meščanstva, pravi, da je vse to objektivna nujnost in zakon narave. Kdor na takšno nujnost pristaja, je vreden, da jo trpi.

Pogosto se mi pripetijo nenavadne stvari. Kdo bi rekel: „Drobne in vsakdanje, ako jih spoznaš. „Da, tako je. Ko jih spoznaš izgubijo ves čar. Čarovnik, ki ti cilindra veleče bele zajčke, je strašno zanimiv pojav, prav zaradi docela nerazložljivih dejavnosti, ki jih počne. Pa naj stopim k njemu in pobrskam po cilindru in po čarovni palici, pa po rokavih fraka! Pa naj ga razkrinkam? Čemu? Mar ni lepše pustiti iz niča narejene zajčke skakljati sem ter tja. Moja duša je nerazkrinkan čarovnik. Naj jo postavim pod drobnogled in naj uničim svoje ljube zajčke? Naj jih uničim, da bi se podredil svoji racionalni nujnosti. Veselje in hrepenenje bi naj zamenjal za žalost. Raje pustim realnosti, da ostaja zgolj impresija in raje še naprej čaram svoje zajčke. Najlepši so, ko jih pasem v soju srebrnih in zlatih žarkov polne lune. Čudno je, da so vsi doživljaji v trenutkih, ko sem pastir enako lepi. Ne glede na to, ali so žalostni ali veseli, so vedno enako lepi, mirni in spokojni. Eros, ki prelevi nagnusnega dojenčka v za starše najkrasnejše bitje, naključno strašansku vreščanju, ki našene normalnemu smrtniku srh v kosti, opravlja enako vlogo tudi v sanjarjih; izbriše vse razlike med grdim in lepim, slabim in dobrim. Vse je ena sama bukolika, ki jo poješ, da bi jo doživljal. Daj poskusi kakšne zvezdne noči. Zazri se v polno luno in pusti tvojim mislim, naj se razbeže. In biti moraš dober pastir. Svojim živalcam najdi pašnik brez meja in brez prepado, da jih ne bo treba zavračati, pa tudi v prepadi ti ne bodo padle. Najbolj nenavadne stvari se ti lahko pripetijo. Ko bi ne bili vsi skupaj tako vpeti, bi lahko z njimi popisali mnoge papirje. Toda vsaj meni se godi, da žal ne morem več kot zgolj poskušati in napisati nekaj takšnih doživljajev, ki jih predelavam v svoji glavi. Ker se popolnoma zavedam svoje nerodnosti in izražanja in nemožnosti prenosa na papir, sem prisiljen ta del spisa dokaj skrajšati, čeravno mu gre zavoljo njegove pomembnosti več prostora. No pa to bi namesto mene lahko bolje napravil kakšen glasbenik, slikar ali literat, takšen ta pravi menim. Sicer pa, mar ni vseeno; stvar opisati ali jo pokazati.

Stanko
Štrajn

Ko sem kupil nalivnik na vložke, sem pričel zbirati drobne steklene kroglice, ki jih dobim ko spraznim vložek. Spravljam jih v plastično škatlico. Sedaj jih imam sedemnajst. Z njimi imam ogromno veselja, ko jih zroč v škatlico z lahimi premiki rok kotalim sem ter tja, tako da zavzemajo različne položaje glede na površino škatlice in glede na položaje med seboj. Igrica je neizčrpen vir zadovoljstva, zatopitve in pozabe. Menim, da imam vso pravico trditi, da so moje kroglice frajerke. Nikakor pa ne morem kaj podobnega meniti o sebi. Celó nujno je, da priznam, ako mi je kaj do resnice, da se mi dozdeva, da sem nekoliko trapast – tako nekako, kot bi me nosila polna luna.

Glasba je omama. Še posebej nežno zvenenje violine, ki se mu ne moreš ubraniti; ne moreš, da bi ne zaprl vek in pustil bradi, da se nasloni na prsi. Ne moreš, da bi ne pozabil, ne moreš, da bi ne zbežal v objem neodoljivih čutnosti nedoločenega blaženega tripa. Tu je kot, vanj se skrij, da doživiš v impresijah podobe nežnosti, po katerih hlepiš. Tu raste roža, ki jo iščeš.

V vesoljski jasnosti barvnih peg med narahlo zaprtimi vekami mojih oči, ki z belih pečin strme v kristalno čistost svetlobe sonca, neba in morja, plava podoba drage mojega srca. Belo marjetico ima v laseh. Strmim vanjo in se čudim. Ne vem kakšne barve so njene oči.

Ko sneg leže na zemljo, postane nekako bolj bel, bolj bel kot so snežinke, ki skoraj plahutajoč sedajo neslišno na svoje sestre, da bi se z njimi sprejele v eno samo belino. Ali pa se le zdi tako, kajti kontrast, ki nastaja med belino snega in črnino pogrebcev v dolgem sprevodu, naredi, da je vse še bolj belo; celo lahna sivkasta meglica nad pokrajino je bila ob črnem konju, ob temno sivih uniformah pogrebcev, ob črnih rutah žensk in črnih nekoliko starinskih klobukih mož. Le umetelno čipkana halja duhovnika izstopa v tej belini. Še bolj bela je in črna čepica s cofkom na vrhu je še bolj črna. K črnini molitvenika krasno pristaja rahla zardelost duhovnikovih rok. Pozabil je rokavice in nima žepov. Pa tudi ko bi jih imel! V eni roki nosi molitvenik, v drugi pa velik, črn dežnik z lesenim držajem, obrobjen s snežinkami – počasi spreminjajočimi se v kapljice. Ihtenje se izgublja v solzah, žebranje pa v klokotanju korakov po brozgi razmočenega blata, skupaj zadovoljstva s snegom od mnogih nog. Vse je utopljeno v prizor. Cerkvica in pokopališče na vrhu griča, spiritualnost, ki od nje trepetja, je razpoloženo; mir in spokojnost prežemata impresijo. Impresijo silvestrskega dne; dne, ki bo rodil novo leto. Naletavanje snežink spreminja vso sliko v migetanje beline beline nad pogrebom in beline v duši foto-aparata, ki bo vse to sprejel.

Več spoznamo, manj ljubimo mišljenje, kajti spoznanje je konec erosu. Tako se eros usmerja v hlepenje po čisto estetsko določenih ciljih. Etika kot vsebina se izgublja v obliki. V čisto estetskih spekulacijah se izgublja človek, ko skuša v strukturah mišljenja, v napornih urah bedenja zadovoljiti svoji vrednosti. Še največ je v tej smeri dosegla glasba (tudi druge umetnosti, toda manj). Ko se človek umakne irealnosti čistih oblik v meje doživljanja, najde v razumski nedojemljivosti in v čutni impresiji nadomestilo za nemožnost lastne realizacije v svetu. Tako se dogaja, da pod vplivom polne lune živi svojo identiteto kot mistično podobo mitičnega kozmosa. Zunanost se kaže kot množica bolj ali manj demonskih impresij, bolj ali manj veselih čutnih užikov. In potopljeni v vesoljstvo svojega duha živimo ljudje svoje sanje. Prizadeti pa smo le tedaj, ko se irealnost udejanja kot nesmiselna vulgarost meščanske totalitete. Zato se nam zdi, da je vsega obsojanja vredna posledica – doživljanje sreče v odmaknjenih subtilnih in romantičnih blodnjah, ne pa vzrok – objektivna isprevrženost sveta, ki povzroča mistificiranje človeka. Namesto, da bi skušali odpraviti vzroke zmot, želimo odpraviti zmote same. Tako se vedno globlje spuščamo v mistiko, ki jo v svoji neumnosti celo obsojamo kot vzrok naših težav, pri tem pa se ne zavedamo, da je v danih okoliščinah mysticizem edina možnost.

Zahvala za te besede gre blagodejnim vplivom polne lune, ki so omogočili doživeti nekaj impresij mistificiranega sveta, vsakogar doživljanja. S tem v zvezi pa se je pojavil še bolj ali manj drzen poskus estetskega vrednotenja doživljenega. Tudi dobi in svetu gre zahvala, saj je z njimi reflektirano. Kakor temnina neba inspirira umetnike, da pod to impresijo ustvarijo najbolj čutne, najbolj omamne stvari, tako temnina dob inspirira mišljenje, da ustvari najbolj prefinjene in spiritualne stvari. Iz noči se rodi dan, dan premine v noč. Lahko je ločiti noč od dneva. Ni pa tako lahko ločiti svetlih trenutkov zgodobine od temnih, še zlasti zato ne, ker noč požre vse tisto kar rdi dan; pa ne samo to – tudi svoje lastne otroke požre, kajti nenasitna je v svojih strasteh. Pa vendar; zdi se kot bi sonce zahajalo zvečer na zahodu samo zato, da bi drugega dne vzhlo v gloriiji purpurnega žaru na vzhodu.

Stanko Štrajn

Nasproti Bauerju Stalin postavi tezo, da socialna demokracija ne bo branila vsako zahtevo nacije. Stalin loči interese proletariata in nacije: „Dolžnosti socialne demokracije, ki brani interese proletariata, in pravice nacije, ki sestoji iz različnih razredov — sta dve različni zadevi.“ Zatem označi borbo socialne demokracije za nacionalno samoopredelitev kot boj proti tlačanju nacij, s tem pa naj bi spodkopali boj med narodi; nasprotno pa buržoazija hoče podaljšati, poglobiti in zaostri nacionalni boj. Zato sklepa: „Ravno zato zavedni proletariati ne more stopiti pod „nacionalno“ zastavo buržoazije... Končni padec nacionalnega gibanja je možen samo s padcem buržoazije.“

Medtem ko tu postavlja vzporedno oziroma nasproti buržoaziji in proletariatu, buržoazijo s črnimi in proletariatu z belimi predznaki, kaže na nerazumevanje odnosa med nacionalnim gibanjem in buržoazno revolucijo, pa čeprav nekaj strani prej lepo in jasno opiše, zakaj in kako se buržoazija postavi na čelo nacionalnega gibanja. To je zanj dovolj; zaključuje s čisto diskvalifikacijo: „Usoda nacionalnega gibanja, po svojem bistvu buržoaznega, je naravno povezana z usodo buržoazije.“ Zato proletariati loči od te usode in mu izbira „lastne zastave“. In kdor ni z njim, spada pod kategorijo „ene same reakcionarne mase“. Gesla o samoodločbi, o nacionalni neodvisnosti itd. pa so že tu implicitno samo prazna oblika, ki jo bo treba vedno podrediti „interesom delovnih množic.“

Nasproti tem Stalinovim „ultraproletarskim“ konceptom bi lahko postavili Marxovo razmišljanje o politični revoluciji (glej: Prispevek h kritiki Heglove pravne filozofije. Uvod.) Marx politično revolucijo definira tako, da se del občanske družbe emancipira in se povzdigne do splošnega gospodstva. Določen razred se iz svojega posebnega položaja loti splošne družbene emancipacije, osvobodi vso družbo — s predpostavko, da je vsa družba v položaju tega razreda. V tem tekstu Marx išče pozitivno možnost nemške emancipacije, išče razred z radikalnimi okovi. To je proletariati, gre za proletarsko revolucijo.

Na ta koncept navezuje tudi teorija permanentne revolucije (A. Helphand, Lev Trocki). Gre za idejo o možnosti revolucije tudi v nerazviti deželi, kot je bila carska Rusija. Lenin je to izrazil v aprilskih tezah. Trocki pa je to idejo zagovarjal že prej in jo potem razvil v revolucionarni program.

Teorija permanentne (neprekinjene) revolucije se postavlja kot „vprašanje značaja, notranjih vezi in metode svetovne revolucije nasploh“ in „kot resnična in popolna rešitev demokratičnih nalog in pa nacionalne osvoboditve“. Rešitev nacionalnega vprašanja se postavlja torej v povezavi s svetovno revolucijo, z zgraditvijo nove družbe v svetovnem okviru. Postavljeni cilji se lahko izpolnijo edino z diktaturo proletariata, ki v deželah zaostalega buržoaznega razvoja, v kolonialnih in polkolonialnih deželah povleče za seboj kmečke množice. Zveza teh dveh razredov je možna v boju proti nacional-liberalni buržoaziji. Permanentna revolucija je torej teorija, ki kaže na možnost „preoblikovanja nacije pod vodstvom proletariata“.

Nasproti stalinistični politiki podpore nacionalnim gibanjem pod vodstvom buržoazije Lev Trocki zahteva poglobitev revolucije. Stalinistično politiko kritizira, pravi, da v tisti meri, kolikor nasprotuje geslu diktature proletariata, toliko „prispeva k razbitju in razkroju proletariata v malomeščanskih množicah in s tem ustvarja ugodne okoliščine za hegemonijo nacionalne buržoazije“. Trocki meni, da se mora demokratična revolucija transformirati v socialistično revolucijo in tako postati permanentna, v smislu nacionalnega in mednarodnega razrednega boja. Zanj „socialistična revolucija ne more biti dokončana v nacionalnih mejah... socialistična revolucija začne na nacionalnem ozemlju, se nadaljuje v internacionalnih okvirih in se konča v svetovnem okviru.“ Socializem ne more biti „socializem v eni deželi“.

Ko potem razpravlja o značaju take revolucije, Trocki ugotavlja, da je to buržoazna revolucija „kar se tiče direktnih nalog, ki so jo porodile“. Toda „brez diktature proletariata ni mogoče izpolniti niti demokratičnih nalog buržoazne revolucije“. Definicija take revolucije kot buržoazne „nikakor ne reši političnih in taktičnih nalog, protislovij in težav, ki jih ta burž. revolucija postavlja.“

Na vprašanje, ali bo taka revolucija nehala biti buržoazna, če proletariati osvoji oblast, Trocki odgovarja, da „če bo proletariati znal in mogel postaviti v dejstvo vsa sredstva politične dominacije za razbitje nacionalnega okvira ruske revolucije, bi lahko le-ta postala prolog svetovne socialistične revolucije.“ Pri tem računa na reakcijo buržoazije, na državljansko in revolucionarno vojno.

Teorija permanentne revolucije ni teorija izolacijske proletariata, kot so ji to stalinisti očitali. Teorija permanentne revolucije upošteva dialektiko nacionalnega in internacionalnega, prav tako pa gradi na razredni strukturi družbe strategijo revolucionarnega

gibanja.

Na rešitev nacionalnega vprašanja gleda zelo optimistično. V intervjuju dne 18.1.1937 za časopis „Der Weg“ pravi med drugim: „Socializem bo omogočil velike migracije na osnovi najbolj razvite tehnike in kulture. Jasno je, da ni govora o prisilnih preselitvah, torej o ustanavljanju novih ghetov za določene nacionalnosti, ampak za preselitve po svobodnem pristanku ali zahtevah določenih nacij ali njihovih delov... Nacionalna topografija bo postala del planske ekonomije. To je torej velika zgodovinska perspektiva, ki jo predvidevam.“

Medtem ko tako postavlja zavestno in racionalno rešitev možno šele v perspektivi izbojevanega socializma, se očitno zaveda nezmožnosti popolne uresničitve „demokratičnih nalog“, ki jih lahko razrešuje le „diktatura proletariata“. Namesto dialektičnega procesa nacionalnega in razrednega pride razredno v prvi plan, pa čeprav se kaže kot nacionalno vsaj po obliki. Za razreševanje nacionalnega pa lahko poskrbi le racionalna človeška družba.

Osvojitev politične oblasti je po teoriji permanentne revolucije skoraj najpomembnejša naloga proletariata. Toda politični poraz buržoazije, ki sicer res odpre pot socialistični revoluciji, še ni poraz meščanske družbe. Medtem ko je buržoazno pač nacionalno, mu Trocki postavi nasproti, toda ne mehanično kakor Stalin, proletarsko alternativo. Vezanje te alternative samo na politično oblast v rokah političnih predstavnikov proletariata pa nikakor ne razreši problema, zgodovinski razvoj pa kaže, da buržoazno bistvo oblasti, hierarhije, nacionalnih meja, ki vendar le ostanejo in zdaj branijo osvojeno proletarsko oblast — pravzaprav vračajo tisto buržoazno vedno znova. Izostanek svetovne revolucije, degeneracija socialistične alternative in novonastalo ravnotežje torej samo postavljajo problem znova, tokrat pod geslom „kapitalizem in etatizem... ali socializem“.

Ne da bi posamezni narod enačili z družbo, se vendarle moramo vprašati, kakšna je socialna vsebina naroda. Obravnava nacionalnega gibanja in z njim povezane možnosti socialistične revolucije to postavlja kot nujno. Nacionalno gibanje z vso ideologijo vodilne buržoazije postavlja tudi zahteve po kulturni avtonomiji, jeziku, nacionalni kulturi, književnosti itd., ki jih očitno mora realizirati.

Lenin govori zelo kategorično in stoji na zelo podobnih pozicijah kot Stalin, ko pravi, da nacija ni enotna, ampak da sta dve. Taka ostra primera pa ima tudi ustrezne posledice. Nacija je vendar ena sama, tudi tedaj, ko razredni interes prevlada in jo razcepi. Nacionalno gibanje se pojavi kot skupno gibanje vseh razredov (slojev); poglobitev in revolucionarna alternativa skupnemu nacionalnemu gibanju pa je ravno ta cepitev.

Nacionalnemu konceptu se zato postavi naproti proletarski internacionalizem. Nacionalni kulturi buržoazije proletarska kultura nasprotuje, ne v tem, da bi jo zavračala, ampak „ne vključuje vase „nacionalno kulturo“ katerekoli nacionalnega kolektiva v celoti, ampak prevzame iz vsake nacionalne kulture izključno njene demokratične in socialistične elemente“ (Teza o nac. vprašanju, junij 1913). „Delavci celega sveta ustvarjajo svojo internacionalno kulturo, ki jo že dolgo časa pripravljajo zagovorniki svobode in sovražniki tlačanja. Staremu svetu, svetu nacionalnega tlačanja, nacionalnih razprtij ali nacionalne izoliranosti delavci postavljajo naproti novi svet enotnosti trudbenikov vseh nacij, v katerem ni prostora za kakršnekoli privilegije ali tlačanje človeka po človeku.“ (Del. razred in nac. vprašanje, 10.V.1913).

Toda dialektika razrednega in nacionalnega zahteva popolno svobodo nacij. Lenin je menil, da jo zagotavlja ravno proletariati. Šele popolna svoboda nacionalnega omogoča uresničitve internacionalnega koncepta. Ta proletarski koncept je koncept v boju.

Osvojitev oblasti torej ne pomeni, da mora uresničiti nacionalne „cilje“ v njihovem buržoaznem smislu, še manj pa, da jih je treba takoj negirati, uvajati področne ali obvezne državne jezike. Zato je Stalinov „leninizem“ od Lenina ohranil samo Lenina na značkah in odlikovanjih.

Osvojitev politične oblasti torej nikakor ne zagotavlja sama po sebi ali po (dobronamernih) ukrepih že uresničitve tistih ciljev, zaradi katerih se je bil boj za njeno osvojitev. Osvojitev politične oblasti je zamišljena predvsem kot osvojitev ročice mogočnega vzvoda, ki naj sproži družbene spremembe. Realno obstoječih razlik in odnosov med področji ne smemo ignorirati ali negirati. Ekonomska sfera ima odločilno vlogo, zato je boj za njeno dezalienacijo posebnega pomena. Bila bi iluzija, če bi mislili, da je možno izpeljati dezalienacijo ekonomskega področja samo v mejah tega področja.

V zvezi s tem se program samoupravljanja in zahteva po njem kaže kot možnost fundiranja delavske oblasti znotraj ekonomske sfere. Drugačen odnos med ekonomijo in politiko ima zaradi tega tudi ustrezne posledice na področju nacionalnega in pa političnega urejanja teh problemov.

OB OBLETNICI NEKEGA ZBIRANJA, KI GA IME- NUJEMO Z NEUSTREZNIM IMENOM: ŽIVA LITE- RARNA REVIIJA

Pričujoče pisanje hoče posredovati skromno informacijo o tem kaj Živa literarna je in je obenem vabilo slovenskim umetnikom k tesnemu sodelovanju.

Nastanku Žive literarne revije je botroval srečen splet okoliščin, med katerimi so najvažnejše tele:

- prostorske, organizacijske in finančne možnosti,
- nezadovoljnost z dosedanjim vsebino in obliko literarnih večerov.

Ustaviti se velja ob slednji. Velja spoznanje, da literarni večeri so in še bodo spreminjanje poezije v prefinjeno homoerotično perversijo brez smisla, zgolj v sredstvo zavajanja in v prazno samopotrjevanje na nepravem mestu in nepravem času. S tem ne zanikam določene šarmantnosti in navidezne pomembnosti živega branja.

Vzroke za to bi morali iskati v vlogi poezije pri slovenskem narodu, v samorazumevanju slovenskih pesnikov in sprejemanja vsega tega pri najširšemu občinstvu. Vendar to presega okvir skromne informacije, zato se bom omejil na ugotovitev pojavov-dejstev, ki nakazujejo pot globljega premisleka in vodijo v potrditev sodbe. (V ta zapis ne spadajo literarni večeri začetnikov, pač pa literarni večeri propagandnega značaja in literarni večeri prekaljenih mojstrov pevcev). Ugotovljena dejstva so naslednja:

Na običajnih literarnih večerih, ki so skoraj praviloma organizirani slučajno, skoraj praviloma bere več znanih umetnikov že znane in objavljene tekste, tako da se pozornost poslušalcev, v kolikor sploh je pristna, odvrta stran od samih tekstov. Usmerja se bolj na zunanjo pojavnost umetnikov, posebno še zaradi različnosti avtorjev. Nadalje na običajnih literarnih večerih umetniki ne znajo izkoristiti dveh elementov gledališča, ki jim stojijo na razpolago: prostora in časa poslušalcev in ostajajo pri pasivnem branju. Na koncu branja pa se skoraj praviloma pojavi znana sramota umetnikov, ki jo uvaža stavek: „No, sedaj, če ima kdo kaj za vprašat, tu sem ...“

Zaradi tega se skoraj praviloma še tako iskreno hotenje po doživetju poezije in delanju poezije sprevrže in morebiti slučajno nastalo poezijo ubije na neodgovorljiva ali težko odgovorljiva vprašanja zreduciran pogovor na kraju večera.

Umetniki se spremenijo v imenitnike, pol-božanstva, zaslepljujejo Orfeje, poslušalci v ponižne hlapče in zgrešene eksistence.

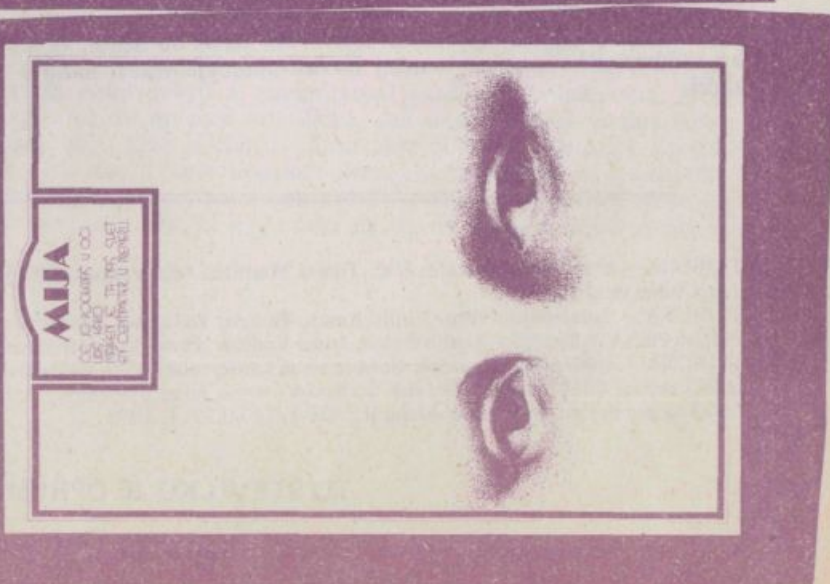
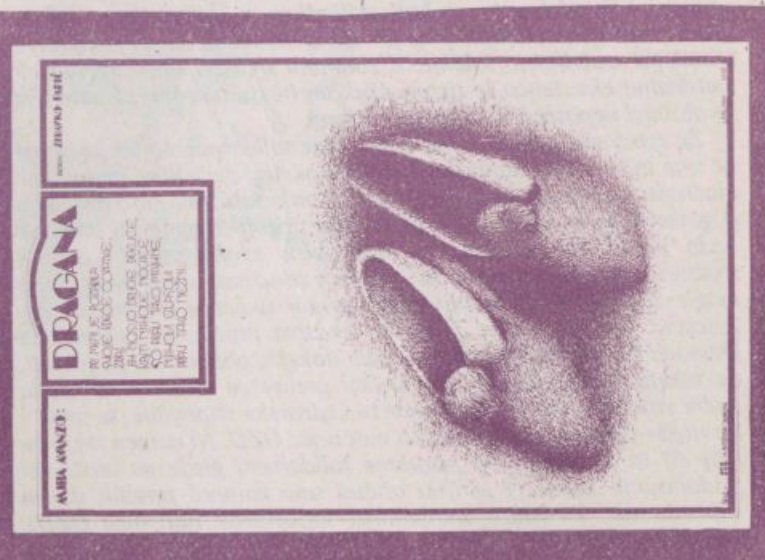
Ko smo tako spoznali nezadovoljnost z dosedanjim obliko, smo prekinili z gnilo tradicijo. Namesto naključnih literarnih večerov smo organizirali Živo literarno revijo kot organiziranje prostora in časa poslušalcev in ju dali na voljo umetnikom, naj razpolagajo s slednjim kakor vedo in znajo ter zmorejo. Da bi preprečili zatohlo naj razpolagajo s slednjim kakor vedno in znajo ter zmorejo. Da bi preprečili zatohlo samozadovoljnost in kikirikanje v prazno, smo po naših močeh odpravili nekatere vzroke, drugo pa prepustili času in umetnikom. Z bolj ali manj rednimi literarnimi večeri, dva do trikrat na mesec, v istem prostoru, disku Student, z omejitvijo števila beročih in s pogojem, da umetnik bere nove in neobjavljene tekste, smo že uspeli izoblikovati prostor resničnega dogajanja poezije. Preprečili smo perversijo in v približno enem letu pripeljali literarne večere daleč od nesmiselnosti. Poleg tega se je Živa literarna revija izkazala še kot odličen pokazatelj vibracij resničnosti.

Na koncu še to: literarni večeri so v četrtek, ob osmi uri, v disku Student, najavljeni pa so preko Radia Student in preko plakatov, organizira jih Forum, organizacija za občudnijske dejavnosti v študentskih domovih v Ljubljani.

In še prav na koncu: predvidoma bo na osnovi literarnih večerov izšel pregled pesniške produkcije na slovenskem v obliki almanaha. Izdal ga bo Forum v sodelovanju s SKUCOM.

IN TU SO PESNIŠKI PLAKATI, O KATERIH JE
BILO PISA ŽE V PREJŠNJI TRIBUNI (GLEJ
STR. 14). TEKST M. AVANZO, DIZAJN Z.
PAPIČ. LAHKO JIH DOBITE TUDI NA NA-
ŠEN UREDNIŠTVU. OPAAA...

**ZADEVA: ODPRTO PISMO O PROBLEMATIKI SOLIDARNOSTI NA
PODROČJU ŠTIPENDIRANJA**

Problematika štipendiranja postaja vse bolj pereča (ne samo da ni denarja za nove štipendije, celo stare pogodbe se prekinjajo) in dobiva vse večje in večje razsežnosti. Ne le zato, ker smo kot revnejša občina še posebej prizadeti, ampak predvsem zato, ker ne moremo več gledati tako nizkotnega ravnanja z našimi bodočimi strokovnjaki, bi želeli slovensko javnost, predvsem pa tiste, ki so kakorkoli prizadeti zaradi nefunkcioniranja tega dogovora, seznaniti z našimi stališči.

Prosimo vas, da priloženo pismo objavite še ta teden.
S tovariškimi pozdravi!

ODPRTO PISMO SLOVENSKI JAVNOSTI

DO KDAJ SAMO OBLJUBE O SOLIDARNOSTI?

Da bi lahko temeljne in ostale organizacije združenega dela, druge samoupravne organizacije in skupnosti na območju idrijske občine na organiziran način zadovoljevale svoje potrebe in interese na področju štipendiranja, da bi strokovnemu potencialu idrijske občine po zaključeni osnovni šoli zagotavljali izenačeno materialno osnovo, da bi zato lahko posameznik izbral poklic na osnovi svojih dejanskih sposobnosti in nagnenj, da bi tisti potencial, ki ima pogoje ostal v idrijski občini (ki se usposablja za poklice, ki jih potrebuje združeno delo v idrijski občini), tu čimprej povezal z združenim delom, da bi bil za svoje delo nagrajevan in stimuliran za še boljše uspehe, da bi po drugi strani dosegli čimvečjo skladnost med kadrovskimi potrebami in interesi, sposobnostmi potenciala, da bi, kratko rečeno, izboljšali kadrovske strukture v idrijski občini, je bil leta 1973 ustanovljen Enotni štipendijski sklad, letos pa ustanavljamo štipendijsko interesno skupnost.

Načela, ki jih prinaša družbeni dogovor o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SR Sloveniji, izvajamo v idrijski občini že več kot dve leti. Čeprav smo za štipendiranje združevali najmanj 1 % od bruto osebnih dohodkov, v povprečju pa 1,8 %, nismo uspeli materialnih pogojev izenačiti vsem, ki po zaključeni osemletki nadaljujejo šolanje. Z zbranimi sredstvi smo zagotavljali materialno eksistenco le tistim dijakom in študentom, za katere je že obstajal neposreden kadrovskega interes.

Že samo naš primer jasno kaže, da se solidarnostno združevanje ne sme in ne more zapirati v občinske okvire, če želimo materialne možnosti za šolanje izenačiti vsej slovenski mladini. Zato družbeni dogovor določa, da se bodo materialni pogoji izenačevali tako, da bodo posamezne občine po zadovoljitvi svojih potreb ostanek sredstev prelivale v občine, ki iz lastnih združenih sredstev ne bodo mogle zagotoviti solidarnostnih štipendij svojemu celotnemu potencialu. Res je, da se bodo ta sredstva praviloma prelivala iz ekonomsko močnejših v ekonomsko šibkejšo občino, res pa je tudi, da sistem dveh štipendij v prvi fazi prelivanja sredstev in kadra, kadre stimulira tja, kjer je denar za kadrovske štipendije, se pravi v razvitejšo občino in ekonomsko močnejšo OZD. Ni namen razpravljati ali in za koliko bo porušena solidarnost glede na možnosti pridobivanja kadra (v idrijski občini smo namreč zgradili sistem štipendiranja, ki odnos solidarnosti vzpostavlja tudi med OZD), koliko bo finančna zmogljivost znova postala faktor, ki primarno odloča o distribuciji kadra – želeli bi le opozoriti (v kolikor v posameznih občinah tega še niso ugotovili), da se bo denar, ki se bo solidarnostno prelival v manj razvita območja vračal nazaj s kadri.

V razgovorih med pripravljalci družbenega dogovora o štipendiranju in predstavniki Enotnega štipendijskega sklada je bila že od vsega začetka z naše strani izražena bojazen, da dogovor ne bo pravočasno zaživel – pa ne zato, ker bi želeli rušiti sistem, ki se je na novo rojeval, ampak zaradi bojazni, da se nam bo podrlo še tisto, kar smo po velikih težavah pričeli graditi v idrijski občini.

Kljub temu, da je bil družbeni dogovor v idrijski občini sprejet kot varianta in da je bil kot tak podpisan tudi samoupravni sporazum – če dogovor ne bo zaživel tako in takrat, kot smo se dogovorili, bomo dograjevali kriterije, za katere sta se strokovni potencial in združeno delo sporazumela pred dvema letoma – bi vendarle javnosti radi povedali tole:

Res je, bili so izigrani kot še nikoli – dijaki in študentje, predvsem tisti z najnižjimi premoženjskimi cenzusi, predvsem tisti iz delavskih in kmečkih družin, predvsem tisti iz naših najrevnejših območij, predvsem tisti iz slovenske periferije, bile so izigrane občine, ki že od septembra čakajo na priliv sredstev, bila je izigrana temeljna norma socialistične etike – **SOLIDARNOST**.

Da, bile so odločbe in obljubljeni smo obljubljeni štipendije. Danes ne izdajamo več odločb, pa tudi obljubljenih sredstev ne obljubljam več.

Nekaj bi radi vprašali in na ta vprašanja zahtevamo javne odgovore: Kdo je odgovoren, da akcija že od vsega začetka ne poteka tako, kot je bilo dogovorjeno? Ali je temu kriva slaba organiziranost ali neorganiziranost, ali so pripravljenci tega dogovora in vsi ki so bili zadolženi za prenašanje informacij navzdol, smatrali, da je štipendiranje pri nas že tako urejeno, (oziroma, da je morda celo marginalnega pomena) da ni bilo vredno že od samega začetka prepričevanja, razgovorov, informiranja v bazi, ali so se morda informacije zaustavljale pri tistih odgovornih tovariših, ki pokrivajo kadrovske funkcije, z namenom, da jo monopolizirajo? Če temu ni tako, kako je potem možno, da še sedaj, ko sta, sicer z veliko zamudo, že slavnostno podpisana dogovor in sporazum na republiškem nivoju, neka občina predlaga sklenitev sporazuma za odstotek, ki bi pokrival le solidarnostne štipendije njenega potenciala, da druga zahteva veljavnost dogovora od 1.1.1975 in ne od 1.7.1974, kot so lahko dosegle ostale občine, da se v nekaterih občinah finančno najmočnejše OZD otepajo podpisa sporazuma, da nekatere OZD v posameznih občinah, kljub podpisu ne oddvajajo sredstev, oziroma jih oddvajajo prepočasi? Če to ni res, kako potem lahko že več kot pol leta, kljub temu, da smo sami vse obveznosti izpolnili sto odstotno, čakamo na izpolnitev obljub o neki solidarnosti?

Smatramo, da na zgoraj zastavljena vprašanja lahko dajo svoje odgovore predvsem Republiška konferenca SZDL, Republiški svet Zveze sindikatov in Republiška izobraževalna skupnost.

SKUPŠČINA OBČINE IDRİJA
OBČINSKA KONFERENCA SZDL
OBČINSKA KONFERENCA ZKS
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS
IZVRŠILNI ODBOR EŠS
KLUB IDRİJSKIH ŠTUDENTOV

TRIBUNA – uredništvo: Anka Jančič, Tomaž Mastnak, Jože Vogrinc, Ivan Volarič-Feo, Jadran Sterle (odgovorni), Jože Škrlič (glavni), Ifigenija Zagoričnik, Tanja Viher (lektor) ...

TRIBUNA – izdajateljski svet: Smilja Amon, Božidar Debenjak, Spomenka Hribar, Robi Kovšca (predsednik), Marko Morel, Peter Pal, Andrej Pengov, Boštjan Pirc, Vili Pšeničny, Darko Štrajn, Janez Vodičar, Pavle Zgaga ter glavni in odgovorni po funkciji ...

TRIBUNA – študentski list, izdaja Univerzitetna konferenca ZSMS, uredništvo in uprava: 61000 Ljubljana, Trg osvoboditve 1/II – soba 86, telefon 21-280, tekoči račun: 50101-678-47420, tisk Študentski servis, letna naročnina 35 din, poštnina plačana v gotovini, rokopisov ne vračamo, oproščeno temeljnega davka na promet po pristojnem sklepu št.: 421-1/72 od 22. 1. 1973 ...